

**Misli in
ugotovitve**OB 40-LETNICI
NACISTIČNE ZASEDBE

Te dni se vsepovsod spominjamo usodnih dni pred štiridesetimi leti, ko je v Avstrijo vkorakala nacistična vojska in je prenehala samostojnost prve republike.

Javni mediji in številne politične osebnosti zavzemajo do tega pogubnega dogodka svoje stališče in ga poskušajo tolmačiti v smislu svojega političnega naziranja. Dogodki pred štiridesetimi leti so v teh dneh tudi predmet različnih seminarjev in znanstvenih simpozijev — vse s ciljem, da bi dokazali, da so ti dogodki v resnici preteklost in zgolj preteklost in da so se družbene sile v Avstriji iz te zgodovine učile.

Bistvo vseh zaključkov tako znanstvenih analiz kot izjav odgovornih političnih dejavnikov je, da je priključitev Avstriji dokončno umrla; da zavest o samostojni avstrijski naciji raste; da so nazori med različnimi političnimi strujami, kakršni so vladali pred hitlerjansko zasedbo, danes nemogoči; da so tozadevne emocije premagane in da zato danes baje tudi ni osnov za obnovo fašizma in njegove miselnosti niti ne pogojev za podobne pojave, katerim smo bili priče pred štiridesetimi leti, ko so tudi ugledni, demokratično nastrojeni politiki in državniki ter najvišji cerkveni dostojanstveniki pozdravljali priključitev kot izpolnitev „lisočletnega snu“ avstrijskega prebivalstva in se klanjali „firerju“ Hitlerju.

Ni naš namen odpirati rane niti načemo kritično osvetliti dejanske ve-sele pijanosti velikega dela avstrijskega ljudstva, ker mu ob stoletni nacionalistični in antisemitski vzgoji ter ob žalostnih zgledih njegovih predstavnikov ni zamerili emocionalne historije in časne zablode.

Spričo vse do danes neprekinjene in nespremenjene sovražne narodnostne politike do koroških Slovencev pa ne moremo mimo tega, da ob spominu na usodne dni pred štiridesetimi leti ne bi opozorili na svojstveni koroški pojav, kjer vsaj glede na odnose do naše narodne skupnosti in glede odmiranja nemško nacionalistične in velikonemške miselnosti gornji zaključki raznih simpozijev in Irditve posameznih politikov in državnikov o spremeni-tih situaciji tedaj in danes ne držijo. Čudimo se predvsem ugotovitvam zveznega predsednika dr. Kirchschrägerja neposredno po obisku predstavnikov NSKS, češ, da se je Avstrija iz zgodovine učila, da do takih političnih nasprotij kot pred štiridesetimi leti ne more več priti in da demokracija pri nas funkcionira zlasti v težkih časih. Za koroške razmere spričo tudi njemu poznanih pogromov proti naši narodni skupnosti v času „Tafelsturma“ in spričo policijskih izgrediv v Skocijani ter ukrepov ob drugih demonstracijah take ugotovitve vsekakor ne držijo. Če jih kljub temu postavljamo, je sklepati, da na dejansko situacijo v odnosih do manjšine na Koroškem, ki je sila podobna oni pred štiridesetimi leti, ali ni bil opozorjen ali pa je proti svojemu boljšemu znanju to žalostno koroško dejstvo namenoma zomolčal.

Ni mogoče namreč prezreti žalostnega dejstva, da na Koroškem politiko do koroških Slovencev usmerjajo in izvajajo deloma še isti ljudje kot pred štiridesetimi leti, na vsak način pa organizacije, ki v nasprotju k do-ločilom petega odstavka člena 7 državne pogodbe po svoji miselnosti in dejavnosti predstavljajo nasledstvo tistih nemško nacionalističnih sil, ki so pred štiridesetimi leti izrekle smrtno obsodbo nad našim ljudstvom.

Ali ni več kot slučaj, da — kakor pred štiridesetimi leti, ko so odpeljali skoraj vse aktivnejše koroške Slovence v zapore in katece in pozneje pregnali številne zavedne slovenske družine iz domače zemlje v nacistična taborišča — danes čaka nad 30 naših ljudi na procese samo zaradi tega, ker so se odločno zavzemali za enakopravnost slovenske narodne skupnosti, kakor je zajamčena v mednarodni pogodbi.

Ali ni napovedana kazenska prijava „Kärntner Heimatdienst“ zoper predsednika obeh osrednjih organizacij državnemu tožilstvu zaradi suma hujskanja, ker sta predala Beograjski

SEMINAR ZSO V BILČOVSU:

**Borba za narodno
enakopravnost**je sestavni del
boja za splošno demokratizacijo

Kot nadaljevanje posvetovalnega in izobraževalnega seminarja, ki je bil lani novembra v Železni Kapli, je imela Zveza slovenskih organizacij na Koroškem v soboto 4. marca v Bilčovsu razširjeno sejo obeh odborov. Na seji, ki so se je

ritvi smatrajo navzoči odborniki in zaupniki iz celotnega dvojezičnega ozemlja kot pogoj in jamstvo za uspešno nadaljevanje borbe za uresničitev dejanske in vsestranske enakopravnosti koroških Slovencev na celotnem ozemlju njihove av-

poleg članov Nadzornega in Upravnega odbora ZSO udeležili tudi številni krajevni zaupniki, so nadaljevali razpravo o trenutni narodno-politični situaciji. Posvet je spadal v sklop prizadevanj ZSO, da na osnovi temeljite analize usmeri svoje delo v korist slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Po temeljiti razpravi so prišli udeleženci posveta do naslednjih zaključkov:

Enotno nastopanje obeh osrednjih organizacij in vseh zdravih narodnih sil v sodelovanju z avstrijskimi demokrati je onemogočilo načrte vlade s takimenovanimi so-sveti narodnih skupin. Prav ob tem vprašanju se je kakor pri bojkotu preštevavanja ponovno izkazala pravilnost take akcijske enotnosti, kakršno smo si koroški Slovenci izborili za časa narodnoosvobodilne borbe v Osvobodilni fronti. Izraz in uspeh te politike sta skupni spomenici koroških Slovencev iz let 1955 in 1975 ter dosledno skupno nastopanje napram oblastem za izpolnitev člena 7 avstrijske državne pogodbe.

Vztrajanje na tej politični usme-

konferenci peticijo z informacijo o nezadovoljivi situaciji slovenske manjšine, izzvalen primer, da le-ta organizacija poskuša izvajati enak pritisk na slovenske predstavnike, kakor ga je izjavjal pred štiridesetimi leti vojni zločinec Maier Kaibitsch, ki je vso slovensko manjšino obtožil iredentne samo zaradi tega, ker se že tudi tedaj kakor danes ni hotela ukloniti diktatu nemških nacionalističnih sil.

Na Koroškem se glede obravnavanja manjšine in ravnanja z njo ni nič spremenilo: kakor pred štiridesetimi leti slovenski narodni skupnosti strežejo po življenju nemške nacionalistične sile ob toleranci, če že ne asistenci merodajnih činiteljev v deželi in državi!

Koroški Slovenci pa umreli načemo in zato ne moremo sprejeti ureditve

tohtone naselitve. V tej zvezi ZSO ponovno poudarja svojo pripravljeno za enakopravne razgovore med vlado in osrednjima organizacijama.

Borba za narodno enakopravnost pojmujemo navzoči kot sestavni del boja za socialno in splošno družbeno enakopravnost. Pod tem

(Dalje na 8. strani)

PREDSEDNIK TITO NA OBISKU V ZDA:

**Uresničitev človekovih pravic
mora prispevati k demokratizaciji mednarodnih odnosov**

Te dni je bil jugoslovanski predsednik Josip Broz Tito na uradnem obisku v Združenih državah Amerike, kamor ga je povabil ameriški predsednik Jimmy Carter. Obisku pripisujejo izreden pomen ne le v obeh državah, marveč tudi v najširšem mednarodnem okviru. Kajti treba ga je videti v luči široke mednarodne dejavnosti jugoslovanskega predsednika in njegovih mirovnih misij, zlasti v zadnjem času, ko so v svetu že ponovno poudarjali, da skoraj ni svetovnega državnika, ki bi bil deležen takšnega ugleda in bi lahko prispeval k demokratizaciji mednarodnih odnosov, kol je to prav predsednik Tito.

naših življenjskih vprašanj, ki so jo vladi diktirale organizacije in sile, katerih dejavnost meri na to, da bi slovenskemu prebivalstvu vzela pravice in značaj kot manjšine.

Kam taka politika konec konca vodi, vemo iz komaj pretekle dobe. Zato samo lahko ugotovljamo, da se vsaj na Koroškem niso ničesar naučili iz zgodovine z njeno osvobodilno nemško nacionalistično politiko, ki je dovedla do usodnih dni pred štiridesetimi leti in njim sledeče katastrofe ne le za slovensko narodno skupnost, marveč tudi za vse avstrijsko ljudstvo.

Nauk iz zgodovine dogodkov pred štiridesetimi leti pa je, da je sporna vprašanja in nesoglasja mogoče reševati samo v duhu strpnosti in razgovorih na enakopravni osnovi.

dr. Franci Zwitter

V okviru proslave mednarodnega dneva žena vabimo na

občni zbor

ZVEZE SLOVENSkih ŽENA

ki bo v soboto 11. marca 1978 ob 13.30 uri v dijaškem domu SSD v Celovcu, Tarviser Straže 16.

Na dnevnem redu so poročila, volitve novega odbora in drugo. Občni zbor bo po stari tradiciji potekal v znamenju MEDNARODNEGA DNEVA ŽENA.

Slovenske žene, matere in starejša dekleta prisrčno vabljeni!

ZVEZA SLOVENSkih ŽENA

Manjšinsko vprašanje

je stalno prisotno v avstrijsko-jugoslovanskih odnosih

„Ze od nekaj je bilo tako v avstrijskem kot v jugoslovanskem interesu, da naše dvostranske odnose obravnavamo ločeno od problemov narodnostne skupine na Koroškem,“ je dejal avstrijski zunanji minister dr. Willibald Pahr prejšnji teden na tiskovni konferenci na Dunaju. Zatrjeval je, da so bili med obema državama na vseh področjih vzpostavljeni „zelo dobri in globoki odnosi“, da pa „smo se trudili, da bi specifične probleme Slovencev na Koroškem obravnavali ločeno“. Potem je minister Pahr priznal, da manjšinsko vprašanje ni rešeno, ko je dejal: „Menim, da je tako nam kot Jugoslaviji v prid, da najdemo rešitev tega problema.“ Vendar pa se je pokazal povsem nevednega glede tega, kako naj se ta rešitev doseže, saj je svoja razmišljanja zaključil zelo globokoumno: „Samo ne vemo, kaj bi morali mi v Avstriji še prispevati k temu.“

Tukaj ne bomo obširneje govorili o teh čudnih izjavah ministra Pahra, ker objavljamo poseben komentar na drugem mestu. Eno pa je le treba

poudariti: Pahrova trditev o izločanju manjšinskega vprašanja iz reševanja drugih vprašanj v avstrijsko-jugoslovanskih odnosih je bila zelo očitno postavljena na laž prav v tistem trenutku, ko jo je minister postavljati. Ravno v tistih dneh je bila na obisku na Dunaju jugoslovanska vladna delegacija pod vodstvom podpredsednika zveznega izvršnega sveta in predsednika komisije ZIS za jedrsko energijo Dobrosava Čulafiča. Delegacija, ki je imela pogovore pri mednarodni agenciji za atomsko energijo, je sprejel tudi zvezni kancler Kreisky, s katerim so se jugoslovanski predstavniki pogovarjali o vseh pomembnih vprašanjih v odnosih med obema državama. Pri tem pa so posebno pozornost namenili prav neresenim vprašanjem v zvezi s položajem slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji ter z uresničitvijo tozadevnih določil državne pogodbe.

Tako se je tudi v primeru izjave ministra Pahra potrdila pravilnost starega pregovora, ki pravi, da ima laž kratke noge!

miroljubni poti. Vendar pa mir v svetu ni odvisen samo od subjektivnih želja ali proklamiranih ciljev. „Posebej želimo poudariti, da so enakopravna udeležba vseh držav v reševanju svetovnih problemov, odpravljanje blokovskih nasprotij in rivalstva, prepoved kakršnekoli oblike dominacije in vmešavanje v notranje zadeve drugih, upoštevanje pravice vsake države do izbire lastne razvojne poti, skratka, aktivno in miroljubno sožitje v dejanjih, ne pa besedah — resnični pogoj za pravi napredek, mir in progres celotne mednarodne skupnosti.“

Poleg številnih drugih vprašanj pa je Tito obravnaval tudi vprašanje človekovih pravic ter dejal, da je to vprašanje izjemnega pomena, saj je v osnovi vse človeške zgodovine pravzaprav boj za človekove pravice, za pravice narodov. „Mislim, da na vsem svetu ni države, kjer ne bi bilo treba še marsičesa storiti v zvezi z uresničevanjem človekovih pravic. Ravno tako si nobena država ne more lastiti pravice, da bi bili njeni dosežki na tem področju, ki so izraz njenih konkretnih razmer, recept tudi za druge. Vprašanje človekovih pravic je zelo široko in kompleksno. Ni ga mogoče iztrgati iz zgodovinskega, nacionalnega, ekonomskega in socialnega okvira. Svoboda posameznika je ne- ločljiva od svobode in neodvisnosti naroda. Uresničitev človekovih pravic v tem, najširšem pomenu besede, mora prispevati k spremembi in demokratizaciji celotnih mednarodnih odnosov, ne pa h konfrontaciji družbenih sistemov in blokovskim trenjem in rivalstvu.“

Tito je dejal, da ni mednarodnega problema, ki ga ne bi mogli rešiti po

OD RAZOROŽITVE JE ODVISNO kakšna bo usoda človeštva

V Palači narodov v Ženevi je bila prejšnji teden mednarodna konferenca nevladnih organizacij o razorožitvi. Konferenca se je udeležilo nad 500 predstavnikov 78 mednarodnih in 185 nacionalnih organizacij iz 46 držav.

Delo konference se je zaključilo z izglasovanjem posebne poslanice, naslovljene posebnemu zasedanju generalne skupščine OZN o razorožitvi, ki bo letos maja in junija v New Yorku. V tej poslanici so udeleženci konference izrazili globoko skrb svetovne javnosti zaradi oboroževalne dirke, hkrati pa tudi poudarili prepričanje, da je to dirko mogoče obrzdati in ustaviti. Razorožitev je ključ za reševanje poglobitih svetovnih problemov, je med drugimi poudarjeno v poslanici, ki obenem ugotavlja, da največjo odgovornost za jedrsko in klasično razorožitev nosijo velesile. Hkrati s procesom razoroževanja pa mora potekati proces mednarodnega sodelovanja.

Konferenca nevladnih organizacij poziva posebno zasedanje OZN, da bi omogočilo uspešno delova-

nje mehanizmov za razorožitvena pogajanja. Pri tem naj bi bilo omogočeno nevladnim organizacijam, da bi lahko čimbolj aktivno prispevale k razorožitvenim razpravam v OZN. Predvsem pa bi posebno zasedanje lahko pospešilo naglo sklicanje svetovne svetovne razorožitvene konference, kajti v omenjenem posebnem zasedanju vidijo le nekakšno stopničko do velikega cilja: svetovne razorožitvene konference, ki naj bi pometla z jedrsko oborožitvijo ter ustvarila trden in trajen mir.

Kakšnega pomena so čim bolj zavzeta prizadevanja za razorožitev, pokažejo naslednji podatki: Oboroževanje je postalo nora dirka, ki požira čedalje več denarja in ustvarja čedalje strašnejša orožja. Vojaški izdatki v svetu dosežejo na leto že skoraj 400 milijard dolarjev. Razvoj prinaša „izboljšave“ jedrskih, bioloških, ekoloških, kemičnih in drugih orožij. Medtem ko gre 40 odstotkov denarja iz javnih skladov za oboroževanje, se približno enak odstotek najboljših znanstvenikov, strokov-

njakov in tehnikov ukvarja z oborožitvijo, namesto da bi li ljudje načrtovali boljše in udobnejša stanovanja, pospešeno iskali zdravila proti boleznim, pospeševali pridelovanje hrane, razvijali industrijsko proizvodnjo in odkrivali nove proizvodne postopke. Računajo, da je v arzenalih po svetu, zlasti pa v ameriških in sovjetskih, 12.000 strateških jedrskih bomb. Vsaka izmed njih je 10 do 100-krat močnejša od bomb, ki sta leta 1945 uničili japonski mesti Nagasaki in Hirošima. Natančnost zadevanja izstrelkov je tolikšna, da si lahko napadlec na več kilometrov daleč izbere prav majhen cilj. Vohunski sateliti lahko opazijo in identificirajo predmet, ki meri manj kot meter v dolžino...

Tako izgleda današnji svet, ki se mora ubadati z najrazličnejšimi problemi, med katerimi pa je gotovo eden najvažnejših vprašanje razorožitve — kajti v prvi vrsti od rešitve tega vprašanja je odvisno, ali bo človeštvo živelo še naprej ali pa se bo samo uničilo. V tem duhu so bila uglasena tudi najrazličnejša gradiva, ki so bila na voljo udeležencem ženevske konference. Tako na primer plakat, ki je prikazoval znamenite cerkve in druga arhitektonska ter umetniško pomembna poslopja v Evropi od Kremlja do milanske katedrale, na njem pa je pisalo: Obiščite lepo Evropo, dokler je še čas. Na vsakega prebivalca Evrope pride danes 60 ton jedrskega eksploziva; v Evropi je na deset tisoč taktičnih jedrskih orožij v stalni pripravljenosti, da jih nekdo uporabi. Še bolj zgovorna pa je bila majhna brošura z naslovom „Rad bi učakal leto 2000“. Kajti — četudi bo svet rešil trnove probleme hrane, energije, številnega prebivalstva in ekologije, ali bo lahko zajezil oboroževalno tekmo, ki ogroža našo prihodnost?

Pahrova „nevednost“ nesposobnost ali licemerstvo?

Zunanji minister Pahr, ki velja za enega izmed „očetov“ sedanjega zakona o narodnih skupinah in se kot tak tudi zelo rad pohvali z „vzornostjo“ te za prizadete manjšine povsem nesprejemljive rešitve, je pred dnevi pokazal izredno nevednost, ki že kar nevarno meji na nesposobnost.

Na tiskovni konferenci je minister Pahr govoril o odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo, ki da so — tako minister Pahr — na vseh področjih „zelo dobri in globoki“. Vendar je minister pri tej svoji trditvi očitno le imel tudi občutek slabe vesti, saj je baje tako dobro in globoko sodelovanje moral posebej „utemeljiti“, češ, da so se trudili, da bi specifične probleme Slovencev na Koroškem (vprašanje gradiščanskih Hrvatov je pri tem sploh „pozabil“) obravnavali ločeno. Povzpel se je celo do predrzne trditve, da je bilo „že od nekdaj tako v avstrijskem kot v jugoslovanskem interesu, da naše dvostranske odnose obravnavamo ločeno od problemov narodnostne skupine na Koroškem“.

S tem je minister Pahr zelo globoko zagazil v blago manipuliranje s polresnicami in popolnimi neresnicami. Saj vendar vsa dolgoletna prizadevanja za reševanje manjšinskih vprašanj tako s strani prizadetih manjšin kot s strani Jugoslavije kot sopsodpisnice državne pogodbe kažejo ravno nasprotno: manjšinsko vprašanje je vedno bilo ključno vprašanje in odnos Avstrije do tega vprašanja je bil merilo, po katerem se je ocenjevala vsakokratna stopnja avstrijsko-jugoslovanskih odnosov. V vsakdanjem življenju se takšno potvarjanje dejstev preprosto imenuje laž; v diplomaciji se temu morda reče neresnica, zato pa ni nič lepše.

Predvsem pa s takšnimi „taktičnimi potezami“ minister Pahr samo potrjuje, na kako trhljih temeljih je zgrajena sedanja avstrijska in posebej njegova manjšinska politika. In to je v omenjeni izjavi tudi še izrecno priznal, ko je naglasil: „Menim, da je tako nam kot Jugoslaviji v prid, da najdemo rešitev tega problema“ reč manjšinskega vprašanja — op. ured.). Torej tudi iz njegovih ust potrdilo za tisto, kar vedno spet ugotavljamo koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati in na kar dosledno opozarja tudi Jugoslavija: da sedanja vreditev nikakor ne pomeni rešitve manjšinskega vprašanja niti izpolnitve člena 7!

Toda Pahr ne bi bil Pahr, če se ne bi tudi pri tako jasnem priznanju

skušal zateči k sprenevedanju. Kajti svoji ugotovitvi, da je v interesu obeh držav treba najti rešitev manjšinskega vprašanja, je še dodal, da „samo ne vemo, kaj bi morali mi v Avstriji še prispevati k temu“. Ali minister Pahr ne ve, kaj je zapisano v členu 7 avstrijske državne pogodbe; ali ne ve, kaj helsinški dokumenti nalagajo državam glede izpolnjevanja pogodbenih obveznosti?

Če tega res ne ve, potem njegova nevednost pomeni nesposobnost — če pa ve, potem je njegova izjava višek licemerstva!

Partizanska značka simbol borbenega zavezništva slovensko in nemško govorečih antifašistov

Kakor smo v našem listu že poročali, obhajamo letos 35-letnico pomembnih dogodkov v okviru protifašističnega boja na Koroškem. Za to priložnost sta Zveza koroških partizanov v Celovcu in Osrednji odbor koroških partizanov v Ljubljani izdala tudi posebno značko, za katero je osnutek izdelal in ga podaril priznani slovenski umetnik Jože Horvat-Jaki.

Na znački je upodobljen prvi partizanski spomenik na Koroškem, ki ga je ZKP postavila leta 1947 v Šentpetru pri velikovcu, kjer je grobišče 85 partizanov, padlih na Koroškem. Bronasto skulpturo, ki predstavlja partizana z brzostralko na levi, kmela s sekuro na desni in med njo partizanko, je takrat oblikoval na Dunaju živeči kipar hrvaške narodnosti Marijan Matijević. Ta spomenik je takrat sprožil val nacionalističnih in neonacističnih hujskaških izpadov, še posebej v Kleine Zeitung, katere je v seriji pod naslovom „Die blutige Grenze“ nesramno blatila protifašistični partizanski boj. Višek pa je dosegla ta gonja z zločinsko razstrelitvijo spomenika 10. 9. 1953; v sramoto razmeram na Koroškem so v poznejših letih sledili še nadaljnji atentati na grobišča in spomenike padlih za svobodo v borbi proti fašizmu.

Spodaj je na znački napis „Koroška 1941–1945“, pod njim pa peterokraka zvezda ter na eni strani črki OF za Osvobodilno fronto slovenskega naroda in na drugi strani črke ÖFF za Österreichische Freiheitsfront — kot simbol borbeno povezave slovensko in nemško govorečih protifašistov na Koroškem. ÖFF kot borbeno protifašistično organizacijo avstrijskih rodoljubov na Koroškem in v Avstriji sta ustanovila kontaktni odbor PK KPS za Slovensko Koroško in CK KPA. Program je predvideval oboroženo borbo in druge oblike odpora, sicer pa naj bi ÖFF ob vojaški naslonitvi na jugoslovansko partizanstvo razširila oboroženo borbo iz Koroške tudi v notranjost države, s ciljem obnovitve svobodne, demokratične Avstrije. Takrat je bila Koroška edini del nemškega rajha, kjer je domače prebivalstvo skozi tri leta vztrajalo v boju zoper nacistično nasilje in tako z orožjem v roki prispevalo k osvoboditvi domače zemlje.

Značka simbolizira protifašistično fronto slovenskega naroda in avstrijskih demokratov med vojno, pa tudi v današnjih dneh, ko nemški nacionalizem spet zahtira slovensko narodno skupnost na Koroškem ter krati demokratične pravice avstrijskega ljudstva.

Značka stane 15 šillingov in jo je možno dobiti pri Zvezi koroških partizanov ter v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu.

Rižarna - več en opomin

V Trstu je bil pred kratkim prizivni proces, v katerem so ponovno proučili obsodbo nacističnega vojnega zločinca Oberhauserja, ki ga je tržaško sodišče že pred dvema letoma v odsotnosti obsodilo na dosmrtno ječo kot enega izmed krivcev za strašne zločine, ki so bili med zadnjo vojno zagrešeni v Rižarni — edinem nacističnem uničevalnem taborišču v Italiji. Na takratnem procesu, o katerem smo poročali tudi v našem listu, je bil obsojen le Oberhauser, ker sodišče o drugih sodelavcih nacističnega režima (med njimi je bil tudi celovski kavarnar Ernst Lerch!) ni hotelo razpravljati. Kljub temu je bila „prehuda“ celo obsodba Ober-

hauserja in tako je prišlo sedaj do prizivnega procesa, ki pa je potrdilo prvo obsodbo.

Prizivni sodni proces v Trstu — je zapisal znani slovenski novinar Drago Košmrlj — je vnovič oživel nikoli zamrle spomine na težke zločine esesovskih krvnikov in njihovih pomagačev med 2. svetovno vojno v Trstu. Dolga leta so minila, preden je prodrla v svet resnica o edinem uničevalnem taborišču v Italiji in to prav v Trstu, kjer so — podobno kot po mnogih drugih nacističnih taboriščih po Evropi — nacistični zločinci organizirali tovarno smrti in v njej v zadnjem letu vojne sežgali nekaj tisočev protifašistov, zvečine slovenske in hrvaške, pa tudi italijanske in židovske narodnosti. Kot povzročitelja tega početja sta bila odkrita dva poveljnika nacistična krvnika, Reinhard Allers, ki je boja umrl pred štirimi leti v Münchnu, in pa poveljnik tržaškega taborišča v rižarni, Joseph Oberhauser, ki še danes živi kot lastnik točilnice v Münchnu.

Tržaška rižarna je bila izrazito uničevalno taborišče. Vanjo so zapirali vse ujete slovenske, hrvaške in italijanske partizane in druge protifašiste skupaj z židi in jih od tod pošiljali v druga nacistična taborišča v raznih delih Nemčije in zasužnjene Evrope. Vendar rižarna ni bila le zbirno taborišče. Že sredi leta 1944 je med okoliško prebivalstvo prodrla novica, da v rižarni obstaja krematorij, kjer množično sežigajo umrle in pobite zapornike.

Po zaslugi preživelih internirancev in nekaterih vztrajnejših pripadnikov protifašističnega gibanja — pri čemer ima največ zaslug sodelavec Primorskega dnevnika Albin Bubnič — je vrsto let po končani vojni počasi prišla na dan vsa resnica o rižarni in njeni vlogi kot nacistične tovarne smrti. Prav tako po zaslugi protifašističnih organizacij na Tržaškem je bila rižarna končno razglašena za narodni spomenik in je tako postala več en spomin mrtvim in prav tako več en opomin vsem živim.

Čeprav na procesu v Trstu niso raziskali širšega ozadja nacističnih zločinov, pa je v bistvu le pomenil ostro moralno in politično obsodbo fašizma in pripomogel, da je danes rižarna v Trstu, kot edino nacistično uničevalno taborišče v Italiji, postalo — kot je zapisal Albin Bubnič — ogledalo in vest tržaškega mesta in največji spomenik boja, simbol boja in trpljenja Slovencev, Hrvatov, Italijanov in Židov vsega Trsta in celotne Istre ter Primorske.

Obiščite
mednarodni sejem

Alpe-Adria

od 14. do 19. 3. 1978 v Ljubljani

Tradicionalno ime - nova vsebina

Mednarodni sejem blaga za široko potrošnjo, živilski izdelki, oprema za gostinstvo, oprema in pripomočki za dom in gospodinjstvo, „Naredi si sam“, oprema za avtomobile, rekreacijo (šport, lov, ribolov, turizem), izdelki domače obrti.

Preko 70 razstavljalcev iz Avstrije.

Posebno privlačna bo kulinarčna razstava v naši VINOTEKI, kjer boste lahko ne samo poskušali in kupovali preko 200 vrst jugoslovanskih vin, ampak si boste lahko ogledali tudi jedi štirih dežel in se lahko na licu mesta odločili, katero izmed njih boste naročili v ljubljanskih restavracijah.

Mednarodni sejem ALPE-ADRIA od 14. do 19. 3. 1978 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani.

Avstrija 40 let pozneje

V teh dneh se v Avstriji spominjamo usodnih dogodkov pred štiridesetimi leti, ko je prva republika po letih klerofašistične vladavine kot zrel sadež padla v naročje nemškemu nacizmu. Danes, ko smo štiri desetletja pozneje le že dovolj odmaknjeni od tistih časov, da bi lahko napravili potrebne obračune in zaključke, pa vedno bolj postaja očitno, da za precejšen del avstrijskega prebivalstva tedanji dogodki očitno niso bili dovolj trda „šola“.

Bolje je presvetliti psihološka ozadja kot pa soditi in obsojati — tako je slišati ob štiridesetletnici tistega dne, ko je bila Avstrija zbrisana z zemljevida ter je izdihnila v smrtonosnem objemu „velikega brata“. Slišati je taka mnenja celo iz ust tistih, ki so na lastni koži okusili „blagodat“ tedanje združitve. Kako bi potem pričakovali od drugih, morda od tistih, ki so si združitev že vedno želeli in so zanjo aktivno delovali in potem od nje tudi vsestransko profitirali, da bodo danes našli kakšno kritično besedo?

In tako doživljamo v Avstriji že vse od leta 1945 dalje zelo značilen

razvoj. Precej redki so, ki se zavestno priznavajo k vsebini miselnosti protifašističnega boja in iz tega zornega kota tudi vidijo in razumejo današnje pojave. Velika večina je bolj ali manj neangažirana ter jo skrbi le materialna blaginja in osebno udobje. Po tej večini pa se usmerjajo tudi merodajni politični dejavniki, ki zavestno zapirajo oči pred delovanjem tistih sil, ki so Avstrijo že pred štiridesetimi leti pahnila v prepad in danes ponovno razvijajo aktivnost, ki se od tedanje razlikuje samo toliko, da je pač prikrojena današnjim pogojem.

Če ob letošnji obletnici torej slišimo, da ni važno iskati krivcev in jih klicati na odgovornost, potem se je treba pač vprašati, ali ni to naravnost vzpodbuda tistim določenim silam, katerih pot je že enkrat vodila v propast. Saj v tej Avstriji po letu 1945 krivcev vendar še nikdar ni bilo treba iskati; ostali so nedotaknjeni na svojih visokih položajih, na katere jih je dvignilo leto 1938. Prav tako nevirani pa so tudi danes, ko v novih pogojih razvijajo svojo staro miselnost.

Tako smo ob štiridesetletnici „Anschlusa“ še vedno pred nerazrešeno uganko, ali je bila Avstrija leta 1938 prva žrtev nemške osvajalske politike, ali pa je nekdanji avstrijski kaplar Hitler uresničil „tisočletni sen“ o združitvi dveh nemških držav. Tukaj ne mislimo toliko na pravno plat tega vprašanja, marveč v prvi vrsti na tozadevno mentaliteto v Avstriji, ki je zelo močno usmerjena v oportunistično opredeljevanje: v vsakem primeru sproti za tisto, kar je trenutno najbolj koristno. Le tako je namreč možno razumeti, da so na eni strani celo več kot mile obveznosti državne pogodbe „krivično breme“, medtem ko se po drugi strani zavestno goji tradicija tistih bojevnikov, ki so (avstrijsko?) domovino „brani“ pri Stalingradu, El Alameinu in Narviku. Da ob takšni miselnosti ni dobro govoriti o milijonskih žrtvah koncentracijskih taborišč, o dejanjih „kulturonoscev“ v Lidicah, Oradourju in Kragujevcu, ali tudi „samo“ o trinajstih obglavljenih koroških Slovincih, je pač razumljivo le v državi, v kateri so nacistični vojni zločinci „hrabri bralci“ zapadne civilizacije, protifašistični borci pa „morilci“ in „banditi“.

Ali ne bi bilo nujno potrebno, da bi ob štiridesetletnici nacistične likvidacije Avstrije presvetlili psihološka ozadja tudi take avstrijske mentalitete?

Ob svoji 25-letnici

so Avseniki prejeli nadaljnje zlate plošče

Mednarodno znani Avsenikov ansambel praznuje letos 25-letnico svojega obstoja in uspešnega delovanja. V okviru tega praznovanja je bil pred nedavnim deležen izredne počastitve: prejel je 7 novih zlatih plošč, kar pomeni, da so prodali spet 7 milijonov plošč z Avsenikovimi vižami, in sicer je bilo prodanih po 2 milijona plošč v Zvezni republiki Nemčiji, v Avstriji in v Švici ter milijon v Belgiji. Tako ima Avsenikov ansambel zdaj skupno že 23 zlatih plošč, kajti že doslej jih je v tujini prejel 15 in eno doma, to pa pomeni tudi 23 milijonov prodanih plošč — vsekakor uspeh, s kakršnim se

gotovo more ponašati le redko kateri ansambel.

Svoj jubilej bo Avsenikov ansambel proslavil tako doma kot v tujini svede s koncerti. Za 21. april ima napovedan nastop v dvorani Tivoli v Ljubljani, kjer bo svoje viže zaigral lisočem domačih poslušalcev; ob tej priložnosti mu bodo izročili tudi novo zlato ploščo domače tovarne Helidon. Sicer pa pripravljaja zdaj velike turnee, predvsem v Skandinavijo in v Ameriko, kamor bo ponesel glas o Sloveniji in njenih krajih in ljudeh. Prav tako pa bo še naprej „osvajal“ svet tudi s ploščami, saj pri Avsenikovih računajo, da bodo — če uspešno opravijo letošnje turnee — dohiteli celo Beatle, ki tozadevno menda zavzemajo vodilno mesto.

Avsenikovemu ansamblu, ki je že od vsega začetka prihajal v goste tudi k nam na Koroško (menda mu je prav prvo gostovanje pri Slovenski prosvetni zvezi odprlo vrata v široki svet) in je tukaj slej ko prej vedno spet dobrodošel, tudi koroški Slovenci čestitamo za 25-letnico delovanja ter mu še naprej želimo tako lepe uspehe!

DR. ANTON SVETINA

Prispevki k zgodovini Beljaka in okolice

Dne 26. junija 1730 je ljubljanski stolni kapitelj izdal kanoniku Antonu Lacknerju pooblastilo, naj vizitira župnijo sv. Miklavža, ker so se farani pritožili zoper svojega vikarja Janeza Krizostoma Semeniča.

Dne 10. maja 1732 pa so se zoper komisarja in vikarja Janeza Krizostoma Semeniča pritožili na škofijski ordinariat v Ljubljani župan, mestni sodnik in mestni svet bamberškega mesta Beljaka; v pritožbi navajajo, da vikar Semenič noče ugoditi prošnjam cerkvenih ključarjev in meščanstva v predmestju Beljaka, da bi posvečal živino, ki jo je napadla kuga, in da bi v ta namen obdržal procesijo.

Pritožbe zoper vikarja Semeniča pa so se tako pomnožile, da je dal sam dne 1. aprila 1733 ostavko na to službeno mesto. Njegov naslednik je postal vikar Jožef Fischer.

Leta 1739 je prišlo med mestom Beljakom in šmiklavškim župnim uradom do spora v tej zadevi: Podložnik šmiklavške župnije bajtar Hieronim Däberer je pasel živino na mestnih pašnikih, zaradi česar mu je beljaški mestni svet zarubil eno kravo. Ker so bili zaradi te pravde narasli že veliki stroški, je prišlo dne 8. avgusta 1739 med županom, sodnikom, mestnim svetom in občino meščanov mesta Beljaka na eni strani ter vikarjem Jožefom Leopoldom Fischerjem na drugi strani do tele poravnave: Mesto dovoli kočarju Däbererju, da pase na mestnih pašnikih, imenovanih „an der Pölstatt in Obern und Untern Wassern“, eno kravo in dve svinji; to pa se dovoli le temu kočarju. Če se bodo postavile na župnij-

skih zemljiščih še kake bajte, ti bajtarji ne bodo imeli pravice pašne na mestnih zemljiščih.

Dne 22. februarja 1744 je škofijski komisar in vikar Jožef Leopold Fischer dal beljaškemu meščanu Francu Mayrju posojilo v znesku 700 goldinarjev s 5 %imi obrestmi. Mayr je najprej vrnil 200 goldinarjev, nato 4. 1. 1749 še 300 goldinarjev in dne 8. 2. 1749 izstavil novo pobotnico, da bo vrnil ostalih 200 goldinarjev tekom enega leta.

Vikar Fischer je napravil leta 1749 oporoko in je dne 26. avgusta 1750 umrl. Njegova zapuščina je znašala:

aktiva	4166 f 40 kr 1 d
pasiva	3419 f 38 kr
zapuščina je torej znašala	667 f 2 kr 1 d

Glavna dedinja je bila njegova sestra Marija Terezija in njeni štirje otroki; druga sestra sokoljnega vikarja je bila poročena z Janezom Sebastianom Fendtom, meščanskim ranocelnikom v Škofji Loki.

Po smrti magistra Jožefa Leopolda Fischerja je generalni vikar ljubljanske škofije Karol Peer prezentiral dne 17. 6. 1751 ljubljanskemu škofu za novega vikarja pri sv. Miklavžu Janeza Krstnika Müllerja; škof Ernest Amadeus grof Attems je še isti dan postavil Müllerja za škofijskega komisarja in vikarja pri šmiklavški župniji. V spremnem pismu ga je pooblastil, naj nadzoruje pravno življenje prebivalstva in duhovnikov svojega cerkvenega okrožja in če zasledi kaka kazniva dejanja, naj zoper nje uvede ex offo kazenski postop-

pek in ga izvede do končne sodbe, ki jo naj predloži škofijskemu ordinariatu v potrditev. Podrejene vikariate naj v posameznih letih obiskuje, tam naj pregleda cerkve, če so potrebne popravil, in naj nadzoruje, ali so bile odločbe sinod in vizitacij izvršene.

Leta 1754 so morali po nalogu škofijskega ordinariata v Ljubljani vsi župniki in vikarji ljubljanske škofije sestaviti sezname svojih faranov z navedbo zemljiške gosposke vsakega posameznega gospodarja, njegovega imena ter imen njegove družine in sostanovalec, njihove starosti, spola in zakonskega stana. Iz tega seznama je za župnijo sv. Miklavža razvidno, da so v beljaškem predmestju živeli tile beljaški meščani-obrtniki: 1 čevljar, 6 klobučarjev, 4 peki, 3 barvarji, 5 mesarjev, 2 mazača, 1 varilec piva, 2 krojača, 7 gostilničarjev, 1 doktor medicine, 3 medicarji, 1 zvonar, 1 kovač, 1 trgovec, 3 ključavničarji, 1 trgovec s sadjem in 1 voznik.

Vikar Janez Krstnik Müller je napravil dne 16. 6. 1767 oporoko, ki jo je kot priča soppodpisal kaplan Ignac Koprivnik. Iz te oporoke je razvidno, da je bil vikar Müller doma v Spodnjih Borovljah pri cerkvi sv. Valentina, za dediča je postavil svojega brata Martina Müllerja v Borovljah. Zastopniki ljubljanskega stolnega kapitlja so 9. 7. 1767 inventarizirali njegovo zapuščino, ki je znašala 1791 f 19 kr 2 d.

Po smrti vikarja Janeza Krstnika Müllerja je bil dne 30. junija 1767 imenovan za šmiklavškega vikarja Jakob Miller, vikar v Št. Rupertu, ki je dne 18. julija 1767 sestavil inventar vsega premičnega in nepremičnega premoženja cerkve in župnije in je v Ljubljano poročal, da je župnišče v zelo slabem stanju;

ko so zidarji hoteli popraviti stranišče, se je cela stena podrla.

V letu 1771 so bile za župnijo sv. Miklavža potrjene nove štolnine in sicer:

Za krste izven velike noči in binkošti

župnik	20 kr
cerkovnik	10 kr

Za krste ob veliki noči in binkoštih

prvi krst	župnik 1 f 30 kr
	cerkovnik 45 kr

drugi krst	župnik 1 f 15 kr
	cerkovnik 30 kr

tretji krst	župnik 1 f
	cerkovnik 20 kr

Za nezakonske otroke se pobira dvojna taksa in še cerkvena kazen

treh funtov oglejskih denaričev (agljajer).

Za posvečenje nosečnic

za žene meščanov	župnik 10 kr
za žene kmetov	župnik 7 kr
	cerkovnik 3 kr

Za pogrebe

pogreb meščana	župnik 4 f
	cerkovnik 1 f

pogreb kmeta	župnik 3 f
	cerkovnik 40 kr

pogreb kočarja ali osebenjaka	župnik 2 f 15 kr
	cerkovnik 34 kr

pogreb otrok do 7 let	župnik 30 kr
meščanskih	cerkovnik 10 kr

	župnik 20 kr
kmečkih	cerkovnik 10 kr

Pogreb otrok od 7 do 15 let	župnik 3 f
meščanskih	cerkovnik 34 kr

	župnik 1 f 30 kr
kmečkih	cerkovnik 20 kr

(Dalje v prihodnji številki)

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V CELOVCU

v a b i n a

Slavnostno prireditev

OB 70-LETNICI NJENEGA OBSTOJA

v nedeljo 16. aprila 1978 ob 14. uri v Mestnem gledališču v Celovcu

Pod geslom:

IZ RODA V ROD KRVI GRE TOK
IZ VEKA V VEK DUH IŠČE POT

Vstopnice so v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu in v pisarni SPZ

bodo sodelovali pevski in tamburaški zbori, instrumentalni ansambli, folklorne skupine, recitatorji in likovni umetniki; skupno nad 500 sodelujočih. Odbor

Nekaj potrebnih ugotovitev k poročilom o koroških kulturnih dneh

Pri oceni letošnjih 9. Koroških kulturnih dni je poročevalec celovškega radia uporabil posevno svoja merila. Kar smo slišali v slovenski oddaji radia, smo lahko prebrali tudi v Našem tedniku, kajti avtor radijskega poročila je obenem urednik Tednika. Vendar ne more biti vseeno, kaj Florijan Sablatschan napiše za Naš tednik in kaj govori v radiu.

Sicer se novinarji radi sklicujejo na pomanjkanje prostora oziroma časa, vendar bi pri poročanju le pričakovali nekoliko več poslušala za objektivnost. Ne preseneča, da se je Sablatschan obregnil ob delo sodelavcev Slovenskega znanstvenega inštituta. Tudi ne preseneča, da se je pri svojem poročilu v Našem tedniku poslužil napačnega citiranja, saj niti svojega lastnega diskusijskega prispevka glede ankete o kadrih ni znal podati v strnjeni obliki, kot je tudi — namenoma ali zaradi svoje nezmožnosti — „razlagal“ stavke referata o kadrih. Svoje mnenje si je pustil potrditi od avtoritete — ravnatelja Zvezne gimnazije za Slovence dr. Reginalda Vospornika, ki pa ga je potem v Tedniku še napačno citi-

ral s tem, da je utemeljitev ravnateljeve izjave enostavno izpustil.

Raziskava Slovenskega znanstvenega inštituta prav gotovo ni imela namena, da bi komurkoli storila „uslugo“ — to je bolj terminologija

Dvojezični napisi TUDI NA MADŽARSKEM

Na Madžarskem bodo v krajih, kjer živijo manjšine ali narodnosti, v kratkem postavili dvojezične krajevne napise. Uresničevanje tozadevne enakopravnosti sodi v okvir splošne politike o narodnostih, ki jo na Madžarskem zlasti zadnja leta izvajajo z neprimer- no večjim razumevanjem za potrebe manjšin, kot se je to dogajalo v prejšnji dobi.

Viden odraz teh novih odnosov je tudi vsakoletni Narodnostni dan, ki bo letos 3. in 4. junija v hrvaškem kraju Narda. Na tej prireditvi se bodo predstavili ljudski umetniki hrvaške, slovenske in nemške narodnosti, iz Budimpešte bodo povabili osrednji narodnostni folklorni ansambel, po slovenskih šolah pa se bo z otroci pogovarjal pesnik Ernest Ružič iz Murske Sobote.

s področja gostinstva — temveč je zasledovala v tekstu navedene cilje. Za poročanje v slovenski oddaji celovškega radia je tudi značilno, da nihče od avtorjev ni imel možnosti, da bi odgovarjal na ugotovitve, ki so bile deloma stvarne in kritične, v večini pa nestvarne. Poročevalec v Našem tedniku pa je odkril tudi novo merilo za veljavno oceno znanstvenih raziskav. Po tem merilu celotna zgodovinska znanost o koroških Slovincih nima dokončno veljavne ocene, ker tako malo animira npr. koroške zgodovinarje k nadaljnjemu raziskovanju in ker se tako malo ljudi nanjo sklicuje.

Kar zadeva izvedbo nadaljnjih Koroških kulturnih dni, pa bo dejansko treba premisliti termin prireditve ter razširiti pripravljalni odbor. Preiti bo treba od besed k dejanjem. In nekaj velja poudariti še posebej: ob vseh problemih, ki nas kot manjšino tarejo, bomo morali v bodoče prekoračiti v zadnjih letih ozko zastavljene meje in govoriti tudi o kulturnem ustvarjanju celotnega slovenskega naroda tako kot o dogajanju v avstrijski družbi.

S E E N K R A T :

5. AGROSKI 1978 V ŠT. JANŽU V ROŽU

V soboto, dne 25. februarja 1978 je bila v Št. Janžu v Rožu velika športna prireditev. Prireditev je bila Zveza slovenskih zadrug v Celovcu, ki je tokrat vabila na športno srečanje slovenskih delavcev v kmetijstvu in zadružnih organizacijah pod naslovom „5. AGROSKI 1978“. Štirikrat so se doslej kmetijski športniki srečali na svojih tekmovanjih v Sloveniji, zadnje leto v Kranjski gori. Na tej prireditvi so tekmovali tudi naši slovenski zadržniki iz Koroške in tam izrekli povabilo za letošnje srečanje na Koroškem.

Že priprave so zajele širok krog sodelavcev pri naši združni centrali v Celovcu, pa tudi v samem kraju tekmovanja, kjer je skrbelo za brezhibne tehnične priprave in organizacijo tekmovanja Športno društvo Št. Janž v Rožu pod vodstvom svojih neumornih odbornikov, predsednika dr. Tomija Parla in šolskega upravitelja Ericha Uznika.

Vabila so bila razposlana na kmetijske organizacije širom vse Slovenije, v sosedno Furlanijo-Julij-

zmeščala. Nad 40 članov športnega društva Št. Janž pa je vse tekmovalne proge odlično pripravilo in označilo, poskrbelo za točne štarte in za precizno merjenje časa. Ob spodnji postaji vlečnice je štab, opremljen celo z brezžično govorno povezavo na vsej progi, skrbel za potrebne objave in pozive tekmovalcem, ki so jih sproti izvajali vodje posameznih ekip. Zdravnik dr. Šimen Hoja iz Št. Jakoba v Rožu je opravljal zdravstveno službo. Na srečo pa pri vseh tekmovanjih ni bilo nobene nezgode, izven prog oziroma na prostoru za gledalce pa sta žal polomila noge 12-leten fantek in spremljevalka enega tekmovalcev, ki jih je zdravnik na licu mesta primerno oskrbel in odposlal v bolnico za nezgode.

Tudi ostala oskrba tekmovalcev in gledalcev je bila vsestransko pripravljena: V bifeju ob vlečnici smo lahko dobili topli in mrzli okrepčila, čaje in medicino pa so celo brezplačno točili na štabnem prostoru. Vlečnica je bila vsem tekmovalcem na prosto uporabo. Tudi za parkiranje ogromnega števila osebnih avtomobilov in velikih avtobusov je bilo vzorno poskrbljeno, za red pa je ves dopoldan z razumevanjem skrbel krajevna žandarmerija.

Ker v Št. Janžu ni večjih gostišč, je prireditev rešil vprašanje skupnega kosila za vse tekmovalce in goste kar v treh gostilnah: Pri Tišlarju v Št. Janžu in pri Šlemicu so jih skupno pogostili nad 350, pri Miklavžu v Bilčovsu pa celo nad 400! Povsod so bili vsi z odlično hrano, hitro in prijetno postrežbo ter domačnostjo zelo zadovoljni.

Tekmovanja so se končala okrog poldneva. Nato se je zbral v Bilčovsu posebni častni odbor prireditve sestavljen iz uglednih predstavnikov države, Republiškega odbora sindikatov Slovenije in tamošnjih velikih gospodarskih organizacij, s Koroške strani pa so mu pripadali predstavniki naših narodnih in gospodarskih organizacij, župan občine Bistrica v Rožu in predsednik Športnega društva Št.

Janž v Rožu. Med prisotnimi sta počasitika prireditev tudi Milovan Zidar, sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo Slovenije in generalni konzul SFR Jugoslavije v Celovcu Milan Šamec.

Kljub pridnemu delu sodelavcev v Št. Janžu v Rožu, se je razglasitev rezultatov tekmovalcev pri Miklavžu v Bilčovsu zakasnila. Odmor so udeleženci tekmovanja izkoristili za prijetno, sproščeno družabno srečanje, ki je ob petju in godbi harmonike zbralo več sto ljudi v Ogrisovi dvorani. Navdušenja ni bilo konec, ko sta kratko nagovorila zbrane predsednik Zadružne zveze Slovenije Andrej Petelin in v imenu prireditelja podpredsednik Zveze slovenskih zadrug v Celovcu dr. Mirt Zwitter, ki je nato predal kar 36 pokalov, medalj in spominskih daril najboljšim trem vsake skupine tekmovanj, najboljšim skupinam in organizacijam. Posebno smo bili navdušeni Korošci, saj smo imeli v veleslalomu moških do 35 let s Tomijem Weissom in Jožefom Parlom drugo in tretje mesto, Erich Uznik in Hanzij Oraže sta zasedla v veleslalomu svoje starostne skupine prvo in drugo mesto, Lizij Hedenik je bila v veleslalomu žensk druga in Ivanka Weiss na petem mestu. Med ekipami pa so se tekmovalci Zveze

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni vabi na igro

MOLČEČA USTA

v nedeljo 12. marca 1978 ob 14.30 uri pri Voglu v Št. Primožu. Gostuje mladina iz Železne Kaple.

Vsi prisrčno vabljeni!

slovenskih zadrug uvrstili na prvo mesto kar na štirih od sedmih skupin vsega tekmovanja.

Takole je kratko opisal veliko športno prireditev v Št. Janžu v Rožu poročevalec: „Nad 500 tekmovalcev — smučarjev in tekačev, obilo gostov, odlična organizacija, predvsem pa enkratno in nepozabno vzdušje ob srečanju z našimi koroškimi vojaki, ki so storili resnično vse, da bi se med njimi počutili kot doma, torej v nekaj besedah: nad vse uspel 5. AGROSKI!“

Občni zbor SPD „Danica“

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ in pevsko društvo Št. Vid v Podjuni sta izvedla v nedeljo, dne 5. marca svoj redni občni zbor. Predsednik Stanko Wakounig je uvodoma pozdravil zastopnike obeh osrednjih kulturnih organizacij. Nato je podal pregled o delovanju društva, v katerem delujejo štiri sekcije. To so: Pevski zbor, trio „Korotan“, igralska in otroška skupina. Obžaloval je pomanjkljivosti na področju izobraževanja odraslih in športnega udejstvovanja in da je premalo kontaktov z obema osrednjima kulturnima organizacijama. Seveda pa se je centralam tudi zahvalil za pomoč. Povedal je tudi, da društvo še vedno nima svojih prostorov, kar je velika ovira za uspešno delovanje, zato je na občnem zboru bilo povedano, da si je društvo postavilo za cilj ureditev svojih lastnih prostorov.

Iz tajniškega poročila, katerega je podala Milica Konicija je bilo razvidno, kako izredno dobro deluje društvo. V minuli poslovni dobi je društvo izvedlo skupaj 104 prireditve. To so bili samostojni nastopi, gostovanja ter sodelovanja z drugimi društvi. V letu 1976 je pevski zbor nastopal na številnih koncertih doma in pri sosednih društvih, gostoval pa je tudi v Novem mestu, Mariboru, na Dunaju in v Trstu ter snemal za ljubljansko TV. Trio Korotan je razen tega še gostoval na Tirolskem in v Jajcu v BiH ter snemal

za avstrijsko televizijo. Najbolj pomembna je bila v letu 1977 14-dnevna turneja ansambla „Korotan“ po Kanadi in ZDA, kamor je ponesel našo pesem maja. Razen tega je „Korotan“ nastopal še v Dravogradu, Veržetu, Moravcih, Kranju in na domačih ter na prireditvah sosednih društev. Pevski zbor pa je gostoval na Primorskem in v Velenju. Društvo je imelo v gosteh pevski zbor iz Primskovega in zbor „Krka“ iz Novega mesta, s katerima goji že več let dobre stike.

V letu 1978 je društvo imelo že 8 prireditve. Vsako leto SPD „Danica“ priredi materinsko proslavo (tu so aktivni najmlajši), za turiste pa več pevskih večerov, društveni ples, društveni izlet in novoletni koncert. Pevski zbor vedno kaj posname za radio Celovec in RTV Ljubljana. Igralska skupina je našturirala dve igri „Krivoprisežnik“ in „Klobčič“ s katerima je imela doma kot pri sosednih društvih veliko uspeha.

Iz tega poročila je razvidno, da v Št. Vidu v Podjuni pridno delajo. Ker je predsednik pokazal, da je zmogel in društvo dobro vodi, ga je občni zbor ponovno izvolil za predsednika. V odbor pa je prišlo nekaj mladih članov, kar je zelo razveseljivo.

Po občnem zboru je Mirko Perč predvajal slovenski barvni film „Povest o dobrih ljudeh“, katerega je občinstvo dobro sprejelo.

Zveza slovenske mladine vabi na **mladinski festival**

Nastopali bodo:

Ansambel „PEPEL IN KRI“
solisti — DITKA HABERL
OTO PESTNER
EDVIN FLISER

ter domači interpreti

ki bo v soboto 8. aprila 1978 ob 19.30 uri pri Šoštarju v Globasnici

Prisrčno vabljeni!

Smrt Šturmovega očeta in matere

Za Šturmovo p. d. Tomanovo družino v Svinči vasi pri Št. Tomažu je bil prejšnji teden prav gotovo najtemnejši in najžalostnejši, saj je v presledku štirih dni zgubila kar dva družinska člana — očeta in mater. Drugi dan po pogrebu očeta Andreja Šturma, ki je umrl v 83. letu starosti, je v petek 10. marca umrla tudi njegova žena Zofija, stara 72 let. Tako je bila Tomanova družina na mah oropana svojih najdražjih, kar je seveda velik udarec predvsem za otroke, sorodstvo ter za prijatelje in znance. Oba pokojna Andrej in Zofija Šturma sta prav tako kot na stoletje drugih koroških Slovencev, v času Hitlerjeve strahovlade, delila usodo pregnanstva. Postaji trpljenja sta bili Rechnitz in Eichstätt. V Eichstättu jim je umrla hčerka Vera, na katero spominja grob z lepo spominsko ploščo na pokopališču omenjenega mesta.

Čeprav je Šturmovo domačija zelo odrezana od slovenskega zaledja, so Tomanovi ostali zvesti pripadniki slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Med obema vojnama, ko je bila prosvetna dejavnost v tem kraju še bolj živahna, saj je v Št. Tomažu delovalo prosvetno društvo „Edinost“, v katerem je bil pokojni Toman glavni steber — pevovodja, organist itd., so tamošnji prosvetalaši še tik pred vkorakanjem nacističnih sil, sklenili, da bodo uprizorili igro „Miklova Zala“. Tudi na zadružnem področju je bil pokojni Šturma zelo aktiven, saj je bil do smrti predsednik do-

mače posojilnice v Št. Tomažu in dolgoletni odbornik celovške posojilnice. Zaradi naprednega kmetovanja in razumevanja potreb našega ljudstva, mu je le-to zaupalo glasove, tako da je bil izvoljen za odbornika koroške kmetijske zbornice. Pokojni Toman je bil do poslednjega živo povezan z dogajanjem na južnem Koroškem oziroma s situacijo naše narodne skupnosti. Z njegovo smrtjo smo zgubili pomemben steber kulturno-politične dejavnosti zlasti tamošnjega območja, vendar nas tolaži dejstvo, da so njegovi sinovi in hčerka vredni otroci takšnega očeta oziroma takšnih staršev. Pogrebne obrede je ob asistenci številnih duhovnikov opravil prelat Aleš Zechner. Od obeh umrlih se je z srce segajočimi besedami poslovil predsednik Zveze slovenskih izseljencev Lovro Kramer, ki je orisal življenje in trpljenje obeh sotrpinov-izseljencev. V slovo so zapeli tudi radiški pevci pod vodstvom Šimeja Wruhlaha.

Pogreba se je udeležila velika množica ljudi, med njimi številni nekdanji izseljenci iz vseh treh koroških dolin — Podjune, Roža in Zile. Velika množica ljudi in številni venci, med njimi tudi venec Zveze slovenskih izseljencev, so bili prepričljiv dokaz, kako priljubljena in spoštovana sta bila Tomanov oče in mama med ljudstvom.

Andreja in Zofijo Šturma bomo ohranili v častnem spominu, sinovom, hčerki in ostalemu sorodstvu izrekamo naše globoko sožalje.

Antifašistični dnevi v Celovcu

V koroški metropoli so v ponedeljek otvorili „Antifašistične dneve“, ki bodo trajali do vključno 16. marca. Prireditelji teh dnevov so Društvo prijateljev Kladiwa, Klub politično zainteresiranih žena, Komunistična študentska zveza, Slovensko prosvetno društvo Bisernica v Celovcu, Zveza slovenske mladine in Zveza socialističnih študentov Avstrije.

Antifašistične dneve v Celovcu so otvorili z antifašističnim dokumentarnim filmom o avstrijskem odporiškem gibanju (Gewalt und Gewissen), nadalje je bil na programu vzhodnonemški film o koncentracijskem taborišču Buchenwald (Jeder hatte einen Namen).

V torek je v Galeriji Hildebrand profesorica Marie Tidl z Dunaja imela predavanje z naslovom „Nacionalsocializem in žena“. Včeraj 9. marca zvečer sta Klub Prežihov Voranc in SPD Bisernica v prostorih kluba (Benediktinerplatz) organizirala predavanje Slovinci in „Anschluss“, ki ga je imel dr. Luka Sienčnik. Danes, 10. marca bo ob 19. uri v klubu Prežihovega Voranca predavanje — „Avstrijski delavski razred v boju proti nacionalsocializmu“. Predavatelj je asistent dr. Willibald Holzer iz Celovca. Prireditelja sta: Klub Prežihovega Voranca z Zvezo socialističnih študentov Avstrije (YSSÖ). V nedeljo 12. marca je na sporedu vožnja oziroma obisk koncentracijskega taborišča v Mauthausnu s položitvijo venca. Odhod iz Celovca ob 6. uri zjutraj s parkirišča pred celovškimi glavnimi kolodvorom. Povratek še istega dne zvečer. Prispevek za vožnjo znaša 150 šilingov. Prijave so možne pri vsaki organizaciji-prireditelji ali pa pri posameznih prireditvah.

V ponedeljek 13. marca ob 19. uri v Klubu Prežihovega Voranca predavanje Slovinci v letih 1938 do 1945. Prireditelja sta Klub Prežihovega Voranca skupno z Zvezo slovenske mladine. Referat in diskusija bosta v nemškem jeziku.

V četrtek 16. marca ob 16. uri pa bodo na univerzi v Celovcu (Universitätsstraße 67) predvajali antifašistična dokumentarna filma: „John Harfield — fotomontaže“ ter „Helden“ (ZRN). Prireditelj tega večera je Zveza socialističnih študentov Avstrije.

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“ v Ločah vabi na

SREČANJE TAMBURAŠEV

na velikonočno nedeljo 26. marca ob 20. uri v Kulturnem domu v Ločah nad Baškim jezerom.

Nastopajo: tamburaški ansambel iz Reteč, vodi Franc Rant; tamburaški ansambel iz Hodiš, vodi Dorica Sabotnik; tamburaški ansambel iz Loč, vodi Erika Wrolich; moški zbor graških študentov, vodi Aleks Schuster in moški zbor SPD „Jepa-Baško jezero“ iz Loč, pod vodstvom Šimeja Trišnjiga

Vstopnice so v predprodaji pri zastopnikih krajevnega društva in eno uro pred koncertom.

Prisrčno vabljeni!

Grablje pri Pliberku

V soboto 4. marca smo ob veliki udeležbi spremljali na libuško pokopališče Marijo Slanič, rojeno Potočnik, p. d. Dumpelnikova mater iz Grabelj. Pokojna je dosegla lepo starost 87 let. Bila je sestra znane in pred leti umrlega nekdanjega urednika Slovenskega vestnika, Lovra Potočnika p. d. Dumpelnikovega Voranca.

Izhajala je iz družine, ki je mnogo žrtvovala za narodov blagor in pri tem črpala svojo moč tudi iz slovenske knjige in besede. Pokojna je bila prava slovenska mati, ki je morala v svojem življenju mnogo prestati, saj je bilo njeno življenje povezano s stalnim bojem za ohranitev svoje kmetije in svojega narodnega prepričanja. Poročila se je s Trbulovim Lekšom. V zakonu sta imela tri otroke in živila v lepi slogi. Dumpelnikova mati je bila prava dobričina. Rada je vsakemu pomagala in vsakemu, ki je

prišel k hiši postregla z jedjo in pijačo ter če je bilo potrebno tudi dala prenočišče. Njeno srce je bila ena sama dobrota in to kljub temu, da na domu tudi ni bilo vsega v izobilju, je dajala potrebnim samo za „Bog lonaj“.

Težkim gospodarskim časom so sledila še težja leta nečloveškega fašizma. Težki udarci so sledili eden za drugim na Dumpelnikovo družino, ki se je uprla hitlerjanski tiraniji. Edini sin Karel je že 1939. leta pobegnil iz nemške vojske in si poiskal zatočišče v stari Jugoslaviji. Tam je živel pod tujim imenom zaposlen v nekem hotelu v Kragujevacu v Srbiji, kjer je bil leta 1942 med 7.500 Kragujevčani kot talec ustreljen. Nemci so takrat namreč vse moške — Kragujevčane pobrali in postrelili. Tedaj so bili strašni časi in tega ne smemo nikdar pozabiti. Mati še ni prebolela sinovo smrt in že je istega leta umrl tudi njen mož. Ostala je sama s hčerkami in nadaljevala boj za svoj in narodni obstoj. Ko so se pojavili

prvi partizani, so pri Dumpelnikovih našli vso podporo in pomoč. Vigredi leta 1943 pa so gestapovci zaprli tudi njeni hčerki Lonco in Marico in ju odgnali v koncentracijsko taborišče Ravensbrück. Tako je Dumpelnikova mati ostala na kmetiji sama in uporno prenašala vse križe in težave, ki so se ji stavili na pot. Končno je prišla težko pričakovana svoboda. Vrnili sta se hčerki iz taborišča in spet je bilo lepše. Vendar mati je morala grenki kelih izpiti do kraja. Kakor marsikaterega koroškega Slovence so po vojni aretirali tudi njo. Tokrat so bili to Angleži iz vrst specialnih oddelkov FSS in jo imeli v zaporu tri mesece.

Prsi Dumpelnikove mame so bila neštetila nevidna odlikovanja, odlikovanja, ki jih more sprejeti za svoja dejanja le slovenska mati. Kakor je bila pokojna v njenem življenju dobra, usmiljena in skromna, tako je tudi umrla — skromno in tiho.

Dumpelnikovi mami naj bo po trudapolnem življenju lahka domača zemlja. Težko prizadetima hčerka Marica in Marici ter ostalemu sorodstvu izrekamo naše globoko sožalje.

JUTRI OTVORITEV JUBILEJNE „GAST 78“

Letošnji 10. jubilejni sejem gastronomije in turizma „GAST 78“ v Celovcu bo v soboto 11. marca slavnostno otvoril zvezni prezident dr. Kirchschräger.

Sejem „GAST“ si je v teku desetih let obstoja pridobil toliko zaslug in žel toliko uspehov, da ga lahko smatramo za pomemben turistični oz. gospodarski dejavnik ne samo Koroške temveč tudi ostalih zveznih dežel in sosednjih držav. Prizadevanja tega strokovnega sejma gredo v to smer, da iz leta v leto nudijo nove zanimive in strokovno dragocene programe. Z izgradnjo hale 5 leta 1976, se je ponudba zvišala kar za 40 odstotkov. Čeprav se razstavna površina stalno veča, tudi tokrat ni bilo mogoče spraviti pod streho vseh prijavljenih podjetij, kar je v neki meri tudi gospodarska škoda.

Na tokratni „Gast 78“ bodo številne posebne razstave in prireditve, ki pestrijo in bogatijo program gastronomije, dosegle še posebej poudarek. Naj samo omenimo 7. mednarodno tekmovanje mladih kuharjev iz Nižje Avstrije, Češkoslovaške in Švice; tekmovanje renomiranih koroških gastronomskih podjetij „GAST Bife“; posebno razstavo „Aktivna oskrba gostov“ itd.

Na letošnjem strokovnem sejmu bodo prvič nastopili — WIFI s svojo posebno razstavo, koroški in štajerski pivovarjariji s svojimi proizvodi ter peki, ki bodo predstavili pekarniško peč v akciji. Kot po navadi bodo tudi tokrat dali velik poudarek vlogi kuhinje. Poleg tega bodo seveda obiskovalci posredno ali neposredno soočeni z raznimi napravami in stroji, ki so kakorkoli v zvezi s tujskim gospodarstvom. Do vključno 19. marca bo „Gast 78“ na gastronomskem in turističnem področju središče zanimanja v deželi in pa tudi sosednih držav.

in se prijetno zabavali. Kolikor je bilo mogoče, ker so se nagnetli, kakor da do te ure še nihče nikjer ni odprl nove gostilne. Plesalci sploh niso prišli do sproščenosti.

„To se že lepše sliši,“ je zadovoljno pritrdil Gregor Šipek. „Sproščenost kjerkoli. Dol z natezalnico!“

„Kako si fin,“ je zabrusila Špela Hreščak. „Pa sinoči? Vidva s Ferencem sta bila v gostilni največji problem. Hotela sta, da bi bila cela hiša vajina. Kaj nista hodila po dolgem in poprek po prostorih? Bodita zadovoljna, da nista naletela na grobijana. Pokazal bi vama s pestjo in še s čim drugim, da bi vaju minilo sprehajanje v gneči...“

Nadlegoval si Čikovo Tildo. Vpričo prijatelja, ki ti je v točilnici in tudi tam dajal za pijačo. Lepa hvaležnost. Na srečo je Tilda imela trezno glavo.

„Drugače bi se mi vdala?“ Gregor Šipek si je prižgal novo cigareto in v kolobarčkih spuščal dime predse.

„Tvoji pogledi na spolnost,“ je rekel ravnatelj Gvido Zorec, „niso v osnovi za javno rabo.“

„Zakaj pa ne? Sem popoln pristaš naravnosti in odločno odklanjam najmanjše ponaredke.“

„Izmikaš se ko jegulja,“ je očitalo Špela Hreščak. „Ali si pomislil, da so ti naša dekleta morala zameriti? Vpričo njih si se šel velikega osvajača Čokove Tilde. Dekleta, ki ni iz njihovega in tvojega kolektiva. In z njo je bil fant, tako rekoč zaročenec.“

Gregor Šipek se je zahihital. „Tuje blago se samo hvali. A misliš, da sem pogrešil? Po tvojem bi si moral izbrati katero od naših deklet? Več, da nisem pomislil na to možnost. Še res je, kar trdiš, čeprav moram priznati, da se niti malo ne spomnim, ali sem bil zares v Karbovi gostilni in ali so bila tam tudi naša dekleta.“

„Oprostite, ampak kratko in malo sem te ujel na laži.“ Ravnatelj Gvido Zorec se je presedel in si poravnal hlačnici pod koleno. „Torej je samo tvoj dvojniki tečnaril.“

„Dvojniki.“ Gregor Šipek je vzdihnil. „Odlična primerjava. Dvojniki, prinesi mi škatlico cigaret! Odide, jaz obsemim in mirno čakam, da se vrne. Dvojniki, pojdi spat namesto mene!“

Slovenska prosvetna društva v Bilčovsu, Kolmari vasi, Svečah, Šentjanžu in Šentjakobu vabijo na

3. Rožanski izobraževalni teden

od 10. do 18. marca 1978

z naslednjim sporedom:

Petek, 10. 3. ob 19. uri v farni dvorani v Kolmari vasi: otvoritev in predavanje univ. prof. dr. Norberta Schausbergerja „Der Griff nach Österreich — Der Anschluss 1938“

Sobota, 11. 3. ob 20. uri pri Linčiju na Moščenici: predavanje dr. Antona Feiniga — Hišna in ledinska imena Moščenice in okolice

Nedelja, 12. 3. ob 19.30 uri pri Adamu v Svečah: predavanje dr. Valentina Inzka „Andrej Einspieler in slovensko vprašanje na Koroškem — ob 90-letnici smrti očeta koroških Slovencev“. Sodeluje pevski zbor SPD Kočna

Sreda, 15. 3. ob 14.30 uri v farni dvorani v Št. Jakobu: lutkovna predstava lutkovne skupine KDZ „Užaljeni medvedek“ — Ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu: Moč in vpliv javnih občil — seminar o TV in filmu

Cetrtek, 16. 3. ob 19.30 uri v farni dvorani v Šentjakobu: literarni pogovor z mladjenci — Ob 20. uri pri Hašparju Durniku v Podsinji vasi: predavanje dr. Antona Feiniga — Hišna in ledinska imena Podsinje vasi in okolice

Petek, 17. 3. ob 20. uri v farni dvorani v Kolmari vasi: Marko Jernej — Zanimivosti iz Južne Amerike. Sodeluje pevski zbor SPD „Gorjanci“

Sobota, 18. 3. ob 14. uri v ljudski šoli v Bilčovsu: Otroški popoldan — igra, lutke, zabava
ob 16. uri pri Miklavžu v Bilčovsu: Seminar za mladino „Kako do objektivne informacije?“ predavatelj René Reichel z Dunaja

Obeta se dobra zimska sezona

Lep uspeh v avstrijskem tujskem prometu smo zabeležili v mesecu januarju. V primerjavi z lanskim letom se je število nočitev v tem mesecu zvišalo za 11 odstotkov na 8,5 milijona. Pri tem rezultatu je zanimivo ugotoviti, da se je število nočitev zvišalo tako s strani tujih gostov (za 13 odstotkov) kakor tudi domačih (+5%). Posebno lepe rezultate sta v januarju beležili zvezni deželi Koroška in Solnograška.

V prvi polovici zimske sezone 1977-78 — to je od novembra do januarja — smo v Avstriji zabeležili lep uspeh; porast števila nočitev je namreč znašal 8,3 odstotka. V tem času smo v Avstriji zabeležili 15,4 odstotka nočitev. Ker se pa tudi v mesecu februarju obeta ugoden dotok turistov, smo zato že danes lahko pričarani, da bo letošnja zimska sezona prav gotovo uspešna.

Tudi za letošnjo poletno sezono so upravičeni upi, da bo ugodna, to predvsem zato, ker je bilo povpraševanje v mesecu januarju s strani tujih gostov večje kot v lanskem januarju.

Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem vabi na

IZLET V PLANICO

v nedeljo, dne 19. marca 1978. Ogleдали si bomo smučarske skoke na 120-metrski skalalnici. Odhod bomo še sporočili.

Prijave sprejemajo: Berli Furijan, HP Zelezna Kapla, tel. 231; Šola na Obirskem, tel. 261 02; gostilna Kovač na Obirskem, telefon 261 12

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na

skioptično predavanje o LUŽIŠKIH SRBIH

ki bo v nedeljo 12. marca 1978 ob 14.30 uri v društveni sobi v Borovljah.

Predavata: dr. Pavel Apovnik in Hanzi Weiss

Prisrčno vabljeni!

Narodni svet koroških Slovencev
prireja v soboto 22. aprila na Dunaju

SPOMINSKO PROSLAVO ob 35-letnici obglavljenja selških in kapelskih žrtev nacizma

Proslave se bo udeležil tudi zvezni prezident dr. Rudolf Kirchschräger.

Mladina iz Št. Ilja ob Dravi vabi na igro

MATI

ki bo v nedeljo 12. marca ob 14.30 uri v farni dvorani v Št. Ilju. Gostuje KPD iz Šmihela.

Prisrčno vabljeni!

JANEZ ŠVAJNCER

10

Pridi k potoku

„Tudi to mi je povedala. Saj mi je nerodno, da moram govoriti. Če sem že začela, bom tudi končala. Primajala sta se noter in rinila v goste, ker so bile vse mize polne, tadva pa sta se komaj držala na nogah. Dolga pripoved, bom kar skrajšala.“

Nadevala sta se ga že v točilnici in še jima ni bilo dovolj. Tilda je prosila Ferenc, da bi jo odpeljal domov spat, on pa je trmasto ponavljal, da hoče v Karbovo gostilno.

Najbolj nenavadno pri tem je to, da se je Gregor Šipek poslovil v točilnici in odklonil prijateljevo vabilo, naj bi mu delal družbo pri Karbi. Napotil se je proti stanovanju, pa se je spet pokazal na cesti ravno tedaj, ko se je mimo pripeljal Ferenc Palir. Fant je ustavil in pobral Gregorja.

„Pobral,“ je zamerljivo zategnil Gregor Šipek. „Nobene taktičnosti, nobene vljudnosti. Poberem rokavico, čevlji, nogačico, cigareto pohodim in potegnem iz škatlice celo...“

„Norčuješ se iz sebe, kar je sicer pozitivno, toda v tem primeru ni niti malo olajševalno. Naj ti zategnem uzdo? Odresel si in sam odgovarjaš zase. Lahko te le svarim in odsvetujem kakšno pustolovščino.“

Današnji čas ni naklonjen packam. V mojih časih je v osnovni šoli to sodilo k pouku in vzgoji.

Nastaviti sem moral dlan in učitelj Šarbank je mojstrsko obvladal svoj posel. Palico je zavijtel in jo spustil ravno takrat, ko je bila dlan najbolj izprožena. Le kako da je imel tako dognan občutek, da je lahko stopnjeval telesno bolečino? Nekoliko sem se odmaknil od snovi našega pogovora. Špela, nadaljuj!“

Učiteljica je migotala s prsti na obeh rokah. „Zinka je rekla, da ni bilo nič posebnega. Ljudje so napolnili vse prostore

Dolgčas

Dolgčas, kaj vse bi dali za to, da nam ne bi bilo dolgčas. In sploh ne pomislimo na to, da smo sami krivi svoje „nesreče“. Seveda lahko ugovarjate, da je obžalovanja vredno, ker razen mladinskega kluba, ni nobenega drugega prostora, kjer bi mladi ljudje, ki nimajo polnih žepov in zato ne morejo posedati po gostinskih lokalih, preživeli prosti čas. Pa da v kinu ni na sporedu nobenega dobrega filma in da tudi ni kakšne druge prireditve, vredne ogleda, da ste se že naveličali gledati televizijo in ste rešili že vse križanke itd. ... Torej naj bi bil vaš dolgčas čisto upravičen; nič se ne da narediti, da bi ga pregnali.

Kakšna zmot! Mlademu človeku nikoli ne bi smelo biti dolgčas, ko je vendar toliko stvari, s katerimi se lahko ukvarja. Ena izmed njih, morda najlepša, je gotovo branje dobre knjige. In greste kdaj s prijatelji na izlet v naravo — zakaj ne v mestni park, kjer vdihavate svež zrak in prijetno kramljate? Tudi oblake, ki potujejo po nebu, je včasih zanimivo gledati, pa ljudi, ki hodijo mimo.

Toda kaj če bi ka ustvarili? Nekaj čisto posebnega, pa čeprav neumnega. Recimo, narisali kakšno sliko na kos starega lesnita ali pa z nožkom izrezali iz polena predmet posrečene oblike, ki bi morda, če bi vanj zabili žebelj, rabil kdaj kasneje za svečnik. Naredite lahko tudi kakšno drugo koristno stvar, za katero drugače ne najdete časa. Mama bo vesela, če ji boste pospravili škatlo s šivalnimi potrebščinami (tudi še ste fant!) in pobrisali prah s pohištva, očistili kopalnico ali pomili prašen balkon. Če imate kakšno staro teto ali strica, ki živi sam zase in gre redkokdaj ven, ga obiščite, ne veste, kakšno veselje mu boste naredili in kar pozabili boste na to, da ste se pred kratkim še tako zelo dolgočasili.

Vidite, nešteto stvari je, ki se jih da narediti, brez velikega truda, le malo več ustvarjalnega duha in domiselnosti je potrebno. Mladi smo zato, da imamo premalo časa za vse, ne pa preveč.

POSKUSITE

SKUTINI TRIKOTNIKI

Potrebujemo 25 dkg bele moke — mehke, 1/4 zavitka pecilnega praška, 25 dkg margarine, 25 dkg skute, sol, marmelado ali orehov nadev, sladkor v prahu za potresanje.

Med moko s praškom sesekljamo margarino, dodamo zdrobljeno skuto in sol ter hitro pognetemo. Testo pustimo počivati pol ure na hladnem, nato ga razvaljamo, zrežemo na kvadrate, nadevamo in preganemo v trikotnik — okrog nadova testo potlačimo. Pecivo pečemo v vroči pečici in še vroče postavljamo v sladkorju.

Hren koristna zimskazelenjava

Hren sodi med zimsko zelenjavo. Podolžna debela korenina skriva pod rjavkasto kožo belo meso, ki vsebuje precej vitamina C, saj ga je v 100 gr naribanega hrena 100 mg, kar je dvakrat več kot v enaki količini limoninega soka. Hren ugodno vpliva na prebavo, drugod po svetu, posebno v meriki, pa ga uporabljajo tudi v zdravilstvu.

Poln osvežujočih snovi je hren v mesecih s črko r — to je od septembra do aprila. Če ga letošnje zimo niste ponudile svoji družini, izberite enega izmed receptov, po katerih jedila hitro pripravimo.

Hren operemo, mu ostrgamo ali z nožkom za lupljenje krompirja olupimo tanko kožo, potem pa naribamo na ribež ali ga z nožem nastrgamo. Ostružki, ki se polkrošno zavijejo, so lep okras prekajenemu mesu, raznim klobasam pa tudi pečenkam.

Hren lahko tudi obarvamo. Malo soka rdeče pese mu da rdečkast odtenek s špinačno vodo pa ga lahko zelenkasto obarvamo. Taklepo učinkuje ob pire krompirju ali neizrazitem belem dušenem rižu.

Velika neprijetnost, zaradi katere se ga veliko gospodinji ogiba, je močan in pekoč vonj. Gorčično olje nam izvablja solze, ko hren ribamo, in ker peče, ga tudi otroci ne marajo. Marsikje so že premostili to nevedčnost in so gospodinjam pripravili posebne strgalnike, ki so na vrhu pokriti, tako da naribani hren pada v spodnjo stekleno ali plastično posodico. Tudi pri nas bi se marsikatera navdušila za tak gospodinjski pripomoček.

Pomembnost vode

Voda je važnejša kakor hrana. Brez hrane lahko živite mesec dni, brez vode bi umrli po nekaj dneh. V sestavinah človeškega telesa nastajajo kemične spremembe in voda je glavna sestavina vsakega izločanja. Vaše telo je sestavljeno iz več kot dveh treljin vode. Vodo sprejemamo s pitjem in hrano, izločamo pa jo iz telesa z urinom, z izmečki, s potenjem in z izparovanjem kože in pljuč.

Koliko vode potrebuje telo je odvisno od starosti, od hrane, narave dela, temperature telesa ter od temperature in vlage ozračja. Navadno je potrebno tri četrti litra vode dnevno. Dve treljini dobivamo z redno hrano, ostalo pa je potrebno popiti. Na splošno naj velja pravilo, da ne bi smeli popiti manj kot četrt litra vode dnevno, več pa, če čutilite za to potrebo. Vaš občutek žeje je najbolj zanesljiv vodič glede količine vode, ki jo morate popiti. Nobene škode ne bo, če boste popili preveč vode, ker bodo ledvice vsak višek takoj izločile.

Ustrezna hrana in voda, v kolikor jo jemljete v normalnih količinah in razmerjih, vam glavo ne bo povzročila motenj in težav, ker jo telo potrebuje za redno delovanje. Verjetno tudi ne boste jedli čezmerno, saj vam bosta vaše nagnjenje in okus povedala, kdaj je dovolj.

Nenaravni in neustrezni proizvodi, ki bi jih uživali v velikih količinah, bi lahko povzročili škodljive posledice.

Taki proizvodi so razna poživila, med katerimi so najbolj v uporabi: čaj, kava, kakao, alkohol in tobak. O teh pa prihodnjč.

Hren pripravljamo hladen ali topel. Če ponudimo toplega, ga omakam dodajamo vedno tik pred serviranjem in ne kuhamo več. Toplo hrenovo omako ponudimo s kuhano govedino, gnjatio, prekajeno slanino ali klobaso, mesom na žaru, ribami, posebno s krapom, in govejim jezikom.

Po raznih dodatkih, ki jih hrenu dodajamo, ga tudi imenujemo. Pa začnimo!

Jabolčni hren

Jabolka olupimo, naribamo, po okusu jim dodamo kis, sladkor in nariban hren. Tak hren bo všeč tudi otrokom, če jim ga bomo malo zmešali med veliko jabolko.

Da bo jabolčni hren ostal svetel, moramo naribana jabolka takoj pokapljati z limoninim sokom ali pa sok dolijemo kislu. Zato hren malo manj kisamo, če pa je le že prekisel, kislimo omilimo že z malo sladkorja. Sladko kisli hren lahko po želji tudi osolimo.

Jajčni hren.

Jajca in hren bomo pripravili s pečeno svinino za kosilo ali večerjo.

Trdo kuhana jajca olupimo, beljak drobno sesekljamo, rumenjake pa pretlačimo skozi sito ali stisnemo z vilico. Med dobro stlačene zamešamo nekaj olja, prilijemo malo močnega kisa, dodamo nariban hren, sol, ščepl sladkorja in kot gosto kašo ponudimo z mesom ali krompirjem. Na osebo potrebujemo eno jajce.

Del jajc lahko nadomestimo z 2 ali 3 krompirji. Kuhane stlačimo in jih dodamo vsem drugim sestavinam.

Majonezni hren

1/2—1 del sladke smetane stepemo, ji dodamo z limoninim sokom okisano gosto majonezo, 2 žlici naribanega hrena, sol in sladkor

po okusu. Vse dobro premešamo in ponudimo k različnim vrstam toplega ali hladnega mesa.

Po gornjih receptih lahko sestavljamo še druge vrste hrena: **fižolov hren**, iz fižolice, **skutni hren**, ki ga serviramo za dietno večerjo z zeleno solato, **kisel hren**, ki ga pri nas najbolj pripravljamo itd.

Kako pripravimo toplo omako?

Hrenova omaka z žemljami

Žemljam porežemo tršo zunanjo skorjo, jih narežemo na kolobarje in polijemo s hladno nemastno govejo juho. Ko se žemlje nekoliko napijejo, jih počasi segrejemo, dodamo malo kisle smetane, žličko surovega masla, nariban hren in posolimo. Vse dobro razmešamo in toplo ponudimo.

Hrenova omaka z drobtinami

Surovo maslo razpustimo, dodamo 2 do 3 velike žlice drobtin in jih svetlo rjavo prepražimo. Prepražene zalijemo z govejo juho, dodamo sol in sladkor in pustimo počasi vreti, da se zgostijo. Nazadnje dodamo drobno nariban hren, premešamo in takoj ponudimo.

Hrenova omaka s kosmiči

Hren očistimo, naribamo in zmešamo z naribanim jabolkom.

V vrelo mleko zakuhamo ovsene kosmiče, po 5 minutah vrenja med nekoliko ohlajene primešamo mešanico hrena in jabolka, po okusu začnimo z limoninim sokom, soljo in sesekljanimi kaprami ter ponudimo, okrašeno s sardelnimi obročki, k pečeni svinini ali h kuhanim ribam.

Hrenova omaka z mlekom

Žlico margarine stopimo, dodamo žlico moke, malo prepražimo in zalijemo z mlekom. Ko gosta omaka dobro prevre, ji dodamo malo naribanega hrena ter sladkor in sol po okusu.

Prehrana dojenčkov

V resoluciji, ki so jo pred leti sprejeli na letnem sestanku svetovne zdravstvene organizacije v Ženevi, so poudarili, „da vse več mater, posebno mladih, noče svojih otrok več dojiti. Temu je vzrok vse večje propagiranje prehrabnih proizvodov za dojenčke, ki jih v zadnjem času proizvaja vedno več tovarn“.

Zaradi tega prihaja do vedno večje umrljivosti novorojenčkov, zatrjujejo strokovnjaki. Delegati stotvaintrideseletih držav so prav na tem sestanku zahtevali od svojih vlad, da nujno in po hitrem postopku kontrolira prodajo umetne hrane za novorojenčke.

„Dojenje je najbolj zdrava in najuspešnejša oblika prehrane, ki omogoča harmoničen telesni in duševni razvoj otroka in prav zato je nujno, da matere hrabrimo in vzpodbujamo k dojenju. Predvsem pa je potrebno zaposlenim materam omogočiti ugodnejši delovni čas, da bi utegnile redno dojit svoje dojenčke,“ piše v resoluciji.

Opuščanje te tradicionalne in najbolj zdrave metode hranjenja dojenčkov je „eden izmed vzrokov, ki povečuje smrtno slučajev med novorojenčki in povzroča podhranjenost, posebej še v deželah v razvoju.“

Prav reklamni plakati so v veliki meri krivi za to. Veliko proizvajalcev umetne hrane za dojenčke namreč svoje proizvode na veliko priporoča. Mlade matere tako dobijo napačno predstavo o prehrani svojih otrok in celo mislijo, da je umetna hrana bolj zdrava od materinega mleka. V resoluciji niso omenili niti enega proizvajalca te prehrane. Veliko mater, posebej še v siromašnih deželah, pa tudi, če imajo sredstva, da si takšno hrano nabavijo, velikokrat niso dovolj previdne in čiste v pripravi. In prav to zelo škoduje razvoju otroka.

bil doma, se ni lotil poštenega dela. Moral je oditi v Nemčijo. Vrnil se je z avtom. Si ga vprašal, ali je njegov ali si ga je morebiti sposodil?“

„Podrobnosti me ne zanimajo. Ni slab. Plačal je, hočem reči, povabil me je na kozarček in prisedel sem k njegovi mizi.“

Nekaj mi še ni popolnoma jasno. Namreč to, kdaj sta se srečala. Ali sta se dogovorila, da se dobita v točilnici?“

Gregor Šipek je spotegnil obraz. „Tovariš ravnatelj, vi ste čudoviti! Videli ste naju v točilnici. Vam pa res ničesar ne uide. Oči so vam budne in ne prezrejo najmanjše malenkosti. Še kokoš se ne sme pojaviti na cesti, pa vam že skoči v zenice. Tudi maček ne vidi bolje od vas.“

„Gregor!“ Špela Hreščak je pogledala hudo zamerljivo. „Sem že spet kaj narobe povedal? Nočem slepomišiti. Kakor ste do mene vi, tako sem jaz do vas.“

„O kom govoriš?“ je vprašal ravnatelj. „Tu smo le trije. Pogrešam učiteljice. Čudno se mi zdi, da ne pridejo v zbornico. Kakor da imajo tihno stavko. Pred mano se jim ni bati, sem le pristaš resnicoljubnosti.“

„Ni ravno najbolj primerno načeti pogovor v to smer,“ je zadržano pripomnila Špela Hreščak. „Prišel si jih že tudi trdo, ali ne?“

„Kakor je zahteval položaj. Varoval sem se, da jim ne prizadenem krivice.“

„Motil me je le tvoj način. Poklical si jih v pisarno, da si jim že na hodniku nagnal strah v kosti. Niti ena se ni vrnila od tebe z veselimi lici. Bledelo so bile, da so se mi smilile.“

„Zanimal sem se samo, ali je bila posređi brezbriznost ali lenoba, kadar niso česa naredile, kar sem jim naložil za delo. Mislim, da sem to storil s polno pravico in odgovornostjo, ki mi jo nalaga dolžnost.“

„Zanimivo, kar nadaljujta,“ je spodbudno rekel Gregor Šipek in se muzal. „Menda sta pozabila name. Potemtakem ni tako hudo, da sem se sinoči družil s Ferencem Palirjem. Prijalo nama je obema, zato sva si ga privoščila in zalila najino priložnostno srečanje.“

„Hotel si odkupiti njegov avto,“ je rekla Špela Hreščak.

„Za gotovino ali na obroke?“ Ravnatelj glas je razodel porogljivost.

„Natančno sta poučena,“ je odgovoril Gregor Šipek. „Ne bom vprašal, kdo izmed vaju je zasledoval moje korake. V tem kraju ni mogoče stopiti niti na stranišče, pa se že razve. Sodobni bobnarji brez bobnov.“

„Nobenega podtikavanja, prosim.“ Ravnatelj Gvido Zorec se je spogledal z učiteljico.

„Bodi zadovoljen, da se nekdo zanima zate,“ je rekla Špela Hreščak. „Mar je važno, da sem to jaz ali tovariš ravnatelj? Popolnoma zgrešeno pa je tvoje gledanje na te stvari. Tukaj prebivamo in zato je čisto naravno, da spremljamo dogajanja. Ne moreš očitati, da sva malenkostna.“

Loteva se me občutek, kakor da se moram zagovarjati. Naj pride torej resnica na dan, če vama bo potem lažje ...

Bil sem v točilnici. Prepričan sem celo, da vama je natakarija Manka prinesla pošto. Poročala vama je od mojega prihoda do odhoda, da sta si lahko ustvarila dovolj jasno podobo ...

Zakaj? Zakaj? To je tisto, kar me muči ...

Zaman iščem odgovor in tudi razloge, da se prav meni dogaja, da so za mano zasledovalci. V redu, pogrešil bi bil, ko bi uganjal ne vem kaj, kar ni v skladu z učiteljskim poklicem. Toda da ne smem prestopiti praga točilnice? Nak, tu se vse neha. Žre mi živce.

Vidita, da sem zaradi tega postal tak, kakor sem. O meni mislite, da sem čudak. Sami ste naredili iz mene takšnega, sedanjega ...

Poprej sem bil za vajine poglede resnejši in dostopnejši. Vidva sta mi pripravila pot za umik. Umaknil sem se v svoj svet, če tudi je sestavljen iz drobnih nenavadnih kamnov, ki jih je dovolj v potoku.

Sam sem razširil mit o nevarnosti ali če hočeta skrivnosti v tolmunu, da mu učiteljice ne pridejo preblizu. Če jih že zanesne pot do tja, se naglo obrnejo in polne otrdelosti komaj čakajo, da dospejo sem nazaj do svojega stanovanja ...

Sta sploh že kdaj pomislila, da sem iz mesa in kosti? Tudi v meni so skrite želje. Zatajil sem jih in potlačil globoko

vase. Če se ne morem pokazati človeka, me jemljita za lutko.

Obračam se, kakor mi naročate. Spreobrnil se najbrž ne bom več. Po dosedanjih izkušnjah gotovo ne.

Toliko sem vsekakor bogatejši, da tudi sam hodim zmeraj z odprtimi očmi po cestah in potkah tega kraja.“

Ravnatelj Gvidu Zorcu in učiteljici Špeli Hreščak so se že kar sumljivo širile oči.

6

Cela kolobocija je nastala okoli Gregorja Šipka, le da v svojo razsežnost še ni pritegnila ljudi zunaj šole.

Ravnatelj Gvido Zorec je bil mož treznih in preudarnih dejanj, zato je hotel razčistiti zadevo v samem kolektivu. Posledica tega je bilo njegovo povabilo učiteljicam in Gregorju Šipku, da obdržijo zase, kar slišijo in o čemer se pogovarjajo.

V bistvu je šlo za odnos Gregorja Šipka do Ference Palirja. Ravnatelj je že bil na tekočem, da sta fanta govorila o delavcih, ki so začasno zaposleni na tujem. Ta ugotovitev mu ni pomenila nič drugega kot dejstvo, ki ima zakonitost in določena pravila. Bolj ga je vznemirjalo to, da se je Gregor Šipek zaupno pogovarjal s Ferencem Palirjem o vprašanih, ki so sumljivo narave.

Ni obešal na veliki zvon, ampak natakarijo Manko je srečal na cesti. Pozdravila sta se in izmenjala nekaj vsakdanjih vljudnostnih besed, potem jo je vprašal, kako cvete posel v točilnici in kako je z obiski gostov.

Razvezal se ji je jezik in že je bila sredi posla. Ni pozabila omeniti, da je „počastil“ lokal tudi Gregor Šipek. Pošteno ga je srkal, je hitela pripovedovati in se smehljala. Ze je omenila Ference Palirja in njuno glasnost vpricho Čokove Tilde, Ferenceve zaročenke.

Glasnost je ni motila, presenetilo pa jo je, ko se je Gregor Šipek začel vedno bolj zanimati za naše zdomce. Zazdelo se ji je, da je postal navdušen in že skoroda pripravljen, da tudi sam odide v Nemčijo.

(Dalje v prihodnji številki)

9. KOROŠKI KULTURNI DNEVI V CELOVCU

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Narodno preporodna miselnost je tudi botrovala številnim predlogom za večje upoštevanje slovenščine v celovski normalki, gimnaziji in liceju. Podobnega izvora je bila tudi pogosta ostra kritika v zvezi s tedanjim pospeševanjem nemščine v šolah slovenskega dela Koroške in Štajerske. Naj tukaj zadostuje, če omenimo osebe kot so to Slomšek, Ahacelj in drugi. Med njimi je tudi Urban Jarnik, ki je v nekem svojem pismu graškemu slavistu in piscu slovenskih učbenikov zapisal, da „skušnija dokazuje, da mora izobrazba vsakega naroda začeti v njegovem materinem jeziku.“²¹

V Splošni šolski naredbi že na naslovni strani piše, da velja za „nemške šole“. Vendar s tem še nikakor ni padla dokončna odločitev o učnem jeziku. Naziv „nemške šole“ naj bi v prvi vrsti potegnil ločnico do t. im. latinskih šol, kar smiselno pomeni, da šolska naredba določa živ narodni jezik kot šolski jezik. Seveda pa po drugi strani država tudi nikoli ni skrivala namena, da bi s pomočjo šole razširila znanje nemščine in jo napravila za povezovalni jezik narodov monarhije. Od vsega začetka je sicer zanikala stremeljenja po germanizaciji nenemških narodov, v praksi pa njihovih zavednih pripadnikov nikoli ni mogla prepričati o tem.

V besedilu šolske naredbe ni posebnih določil za šole na področjih, kjer so prebivali nenemški narodi. O tem spregovori šele eden od glavnih utemeljiteljev šolske reforme v Avstriji, opat Felbiger. V svoji „Metodni knjigi“ temu problemu posveča posebno poglavje.²² Tam pravi, da morajo obvladati učitelji v krajih, kjer se ne govori nemško, materni jezik otrok, zraven pa poudarja, da morajo preiti na pouk v nemščini potem ko znajo otroci že brati v svojem jeziku. Glavni namen šole pa je tudi Felbigerju, kar se jezikovno tiče, učenje nemščine.

Kako je torej bilo na Koroškem poskrbljeno za Slovence? Takoj uvodoma je treba reči, da Koroška ni imela tako razgledanega šolnika, kot ga je imela Kranjska v Blažu Kumerdeju, ki je v svojem načrtu za obnovo slovenske osnovne šole, poslanem cesarici Mariji Tereziji, združil svojo slovensko usmerjenost s prosvetljenimi težnjami tistega časa.²³

Mogoče je imel Ožbald Gutsman leta 1777 v predgovoru k svoji slovnici slovenskega jezika v mislih tudi šolo, ko je poudaril pomen slovenščine in je grajal že takrat pojavljajoče se mišljenje, da je treba slovenščino izriniti iz dežele.

Načelo, da morajo učitelji in nadzorniki, ki delujejo v slovenskem delu dežele, obvladati slovenski jezik, so tedanje šolske oblasti vseskozi upoštevale. Za učitelje v slovenskih krajih pa je prav tako brezizjemno veljalo, da morajo obvladati nemški jezik. O tem, da so morali učitelji v slovenskem delu dežele res znati slovensko, pričajo poročila ravnatelja celovške normalke Mossmana, ki je kmalu po izidu splošne šolske naredbe preiskoval stanje šolstva v teh delih dežele.²⁴

Seveda je ob vsem tem treba pogledati, kakšna merila so veljala za oceno znanja slovenščine. Virov o njih ni, vendar kaže, da niso bila preveč zahtevna. Splošna šolska naredba iz leta 1774 je določala, da morajo v normalkah dobiti učitelji izobrazbo v vsem, kar potrebujejo za poučevanje v šoli. Ze dejstvo, da slovenščine vse do druge polovice 19. stoletja niso upoštevali v pripravljalnih tečajih za učitelje, razen mogoče v velikovski glavni šoli, je eden pokazateljev, Anton Martin Slomšek, poznejši lavantinski škof, je leta 1821 kot študent dejal, da je žalostno, da učitelj ne zna jezika bolje kakor svinjski pastir, ko je imel v mislih njegovo znanje slovenščine.²⁵

Ker pa je bil velik del Koroške čisto slovenski, je morala slovenščina kljub temu dobiti svoje mesto tudi v šoli. Vendar je dobila slovenščina v primerjavi z nemščino podrejeno vlogo. Eden glavnih ciljev šole v slovenskem delu Koroške je bil, da posreduje otrokom učenje nemščine. Pričevanje o tem je tudi pismo krškega konzistorija graškemu guberniju iz leta 1811 o jezikovnem stanju v šolah in o učbenikih. „Po prvotno pri uvedbi normalnih šol postavljenemu

namenu, da se bolj razširi nemški jezik, je tudi v podeželskih šolah slovenskih predelov potekal pouk tamkajšnje mladine s pomočjo nemških učbenikov. Tudi še danes je tako in samo zgoraj omenjene učne knjige (nemško-slovenski veliki katekizem, ki ga je tiskal Kleinmayer; slovenski evangeliji in berila, prav tako natisnjen v isti celovski tiskarni; Bukvice za mladost, izšle iz Leonove tiskarne v slovenski in nemško-slovenski izdaji; mali katekizem, ki ga je natisnil Leon. Opomba D. T.) so se uporabljale v slovenskih podeželskih šolah, pa tudi te ne v vseh.

Slovenske občine so bile s tem načinom tembolj zadovoljne, ker so se otroci pri tem najlažje naučili nemščine, ki je bila razen v krajih, ki so zelo oddaljeni od mest, trgov in glavnih cest, ali uporabljena ali vsaj koristna.

Ker večina slovenskih krajev v tej

janski katekizem. Zelo verjetno je, da je Gutsman to nalogo opravil in da je katekizem, tedaj morda najvažnejši učbenik, tudi izšel. Ni se pa ohranil noben izvod te knjige. Najstarejša ohranjena oficialna šolska knjiga s Koroške je katekizem iz leta 1790. Koroška izdaja ni bila samostojno prevedena, temveč je le priručna po Japljevi ljubljanski iz leta 1789.

Prav tako važnega učbenika, abecednika, na Koroškem v dvojezični ali slovenski izdaji ni bilo. Leta 1790 je v Celovcu izšel neoficialni abecednik, ki so ga verjetno v šolah tudi uporabljali. Do leta 1794 slovenski otroci na Koroškem tudi niso dobili čitanke. To leto pa je izšla dvojezična in enojezična izdaja „Bukvic tega zadržanja za mladost“. Da so bili to res edini učbeniki, ki so v 18. stoletju izšli v celovških tiskarnah za šole v slovenskem delu Koroške,

letu 1838.²⁶ Tudi v okviru filozofskih študij na liceju naj bi se upoštevala slovenščina. Leta 1822 je to predlagal župnik Blatnik²⁶, leta 1839 pa Ahacelj, ki je utemeljil predlog s tem, da je v Celovcu slovenščina prav tako potrebna kot v Gradcu in Ljubljani,²⁷ ki sta že dolgo pred tem dobila svojo stolico na tamkajšnjih licejih. Do leta 1844 je direktor filozofskih študij predlog letno ponovila, po Ahaceljevi smrti pa je s temi peticijami prenehala.

Delno je napolnil vrzel neupoštevanja slovenščine v gimnazijah in liceju od leta 1821 naprej A. M. Slomšek, ki je še kot študent teologije v celovškem bogoslovju pričel s slovenskim tečajem. Kot bogoslovec ga je vodil štiri leta, ko se je pa v semenišče vrnil kot spiritual, ga je spet obnovil (1829–38) Dvakrat na teden je imel ta tečaj, ki je bil za slovenske bogoslovce krške škofije ob-

sebo si je prizadeval šolnik Alič iz lavantinske škofije, da bi z učbeniki pripomogli k poenotenju. Vendar brez konfliktov med raznimi gledalnimi ni šlo.

Ne glede na to je treba kot končno oceno zapisati, da so slovenski in dvojezični učbeniki doprinesli svoje k razširjanju znanja slovenskega knjižnega jezika.

Solske oblasti so se morale ubadati s številnimi problemi. Eden največjih je bilo pomanjkanje gmotnih sredstev. Država je sicer določila, da naj se v vsaki fari ustanovi šola, finančno breme v zvezi z gradnjo in vzdrževanjem šol ter plačami učiteljev je skoraj popolnoma zvalila na ramena lokalnih faktorjev. Revščina podeželskih občin in njenih prebivalcev je bila prva in največja ovira pri razvoju šolstva. V vseh letnih poročilih o stanju osnovnih šol, ki so jih sestavljali dekanjski šolski nadzorniki in škofijski konzistoriji, so gmotne težave močno poudarjene. V teh poročilih dobimo včasih kar pretresljive opise položaja po vaseh. Ta revščina in druge okoliščine so ovirale gostitev mreže osnovnih šol. Neugodno pa so vplivale tudi na šolski obisk.

Druga težava, ki je s prvo v ozki povezavi, je pomanjkanje dobrih učiteljev. Od začetkov vzpostavljanja šol so oblasti stremele za tem, da bi bilo učiteljsko mesto povezano s cerkovniško službo, da bi tako učitelj užival dohodke, ki so izhajali iz te službe. Do konca te dobe je učitelj večinoma trpel pomanjkanje in tudi zato se za ta poklic niso odločali vedno najbolj nadarjeni ljudje. Nadaljnje težave je povzročalo pogostno pomanjkanje šolskih knjig.

Vsem tem faktorjem se je pridružil v slovenskih delih dežele še jezikovni aspekt. Vodilna vloga nemščine v šoli je tudi vplivala na dviganje vsebinske ravni pouka. Leta 1848 je Andrej Einspieler zapisal v Klagfurter Zeitung v svoji oceni osnovnega šolstva v predmarčni dobi, da so „bili ubogi otroci zaradi nenaravne in krute učne metode prevarani za dragoceno mladost. Slovenski deželan za šolo ni imel nobenega zanimanja temveč odklonilno stališče.“²⁸

Upam, da je v tem kratkem pregledu starejših obdobij osnovnega šolstva prišlo do izraza, da je skrb slovenskih šolnikov za upoštevanje slovenščine v šolah največ pripomogla k doseženim uspehom. Če ti uspehi niso bili večji, potem tudi zategadelj ne, ker državne in šolske oblasti tudi v tem času niso imele dovolj razumevanja za predpogoje uspešnega osvajanja znanja.

Teodor Domej

Zgodovina šolstva na južnem Koroškem

škofiji leži v bližini mest in glavnih cest, kjer želijo občine združiti šolski pouk v nemškem jeziku vseskozi s poukom v slovenščini, tudi po večini dajejo prednost popolnoma nemškemu pouku in bi ga tudi še v naprej radi obdržali zato, da bi se naučili nemščine.²⁶

Stanje za slovenščino pa le ni bilo povsod tako žalostno in podrejeno. V prikazu položaja tinske šole leta 1809 piše, da se „poučuje slovensko, ker je slovenščina tu popolnoma običajna, le da se posebno gleda na učenje nemškega jezika.“²⁷

Tudi predlog za odklovanje hodiškega župnika Petra Kueša utemeljuje celovski konzistorij tako, da dobimo iz njega za leto 1810 dosti ugodno podobo o upoštevanju slovenščine v šoli tega kraja in o šolskem stanju sploh. „Peter Kueš, župnik v Hodišah, ki si ne prizadeva samo za vse dobro, temveč je tudi neutrudno delal sredi med vnamarnimi sosedi in občinami; ki je ustanovil najštevilnejšo šolo na podeželju, ki šteje 135 učencev. V sodelovanju z 62-letnim učiteljem jo je povzdignil v najboljšo vseh podeželskih šol. (...)“ V predlogu, vključenem v letno poročilo o stanju nemških šol v krški škofiji za leto 1810, je nadalje zabeleženo, da so „... učenci dosegli dober napredek v nemškem in slovenskem branju, pisanju, računanju, v verouku in čednostih, v praktični spretnosti pri sadjereji (...)“²⁸

Da so se tudi v naslednjih desetletjih prve polovice devetnajstega stoletja brigali za pouk slovenščine, imamo vrsto dokazov. Za šolsko leto 1827-28 o šolskem pouku v Svečah, ki ga je imel župnik, je bilo ugotovljeno, da „so šolski otroci posebej pri branju tiskane pisave in slovenščine dobro napredovali“. Poročilo o žihpoljski šoli za isto šolsko leto se glasi podobno: „mnogo šolobiskujočih otrok se je odlikovalo v branju nemščine in slovenščine, nekateri pa tudi v pisanju.“²⁹

Samo en primer pa poznamo, da je šolska oblast začasno dopustila slovenščino kot edini učni jezik. To se je zgodilo v primeru globaške šole v letu 1806.³⁰

Odnos do slovenščine v šolah se dobro kaže na primeru učbenikov.

Deželne šolske komisije so imele nalogo, da v tistih deželah, kjer vladajo nenemški jeziki, poskrbijo za prevoz in natis šolskih učbenikov. Na Koroškem je šolska komisija začela reševati ta problem leta 1777. Ožbald Gutsman, ki je ravno tisto leto v Celovcu izdal svojo slovensko slovnico in se že prej izkazal kot izvrsten poznavalec slovenskega jezika in dober prevajalec, je dobil nalogo, da prevede oficialni terezi-

priča tudi poročilo celovškega konzistorija iz leta 1811.³¹

Inovacija, ki je na upoštevanje slovenščine v učbenikih in v šolah pozitivno vplivala, je bil prenos šolskega nadzorstva na cerkev. Z letom 1805, ko stopi v veljavo t. i. „Politična šolska ustava,“ je bila cerkvi poverjena naloga vodstva in nadzora šol in s tem je ta ustanova bolj kot prej pričela skrbeti za učbenike za šole v slovenskih krajih. Leta 1806 je celovski tiskar Leon natisnil 6000 izvodov malega katekizma, ki naj bi služil kot učbenik v vseh šolah slovenskega ozemlja sekovske, lavantinske in krške škofije. Slovenskih ali dvojezičnih učbenikov za pouk drugih predmetov v teh treh škofijah dolgo ni bilo, bilo je namreč še vse preveč razširjeno prepričanje, da naj se slovenščina uporablja le v veroučnih knjigah in kot sredstvo za versko vzgojo. Lavantinski šolski nadzornik za Celje, Auchmann, je leta 1808 oficialno predlagal, da bi se tudi ostali učbeniki prevedli v slovenščino.³² Predlog ni bil sprejet, ponovil pa ga je lavantinski konzistorij tri leta kasneje. (Sploh se je lavantinska škofija dosti bolj kot sekovska in krška brigala za slovenske učbenike, kar je razumljivo tudi zato, ker je bilo v lavantinski škofiji slovensko prebivalstvo v močni premoči.) Dvorna študijska komisija je ta predlog odobrila, verjetno tudi zato, da bi čim bolj omejila uvoz slovenskih učbenikov iz Kranjske, ki je bila takrat del Napoleonovih Ilirskih provinc (1809–1813), in je na področju šolstva in slovenskih učbenikov ravno tedaj doživela velik napredek.

Medtem ko so šolske oblasti v osnovnih šolah slovenščino vsaj deloma upoštevale, je bil položaj na področju višjih šol popolnoma negativen. Matija Ahacelj, dolgoletni predavatelj poljedelstva v celovškem liceju, nam je dobro opisal, kakšne posledice ima neupoštevanje slovenščine v višjih šolah. „Slovenski deček, ki je po mnenju staršev nadarjen za šole, že v zgodnjih letih zapusti svojo domovino. Samo po sebi razumljivo je, da sta tedaj pri njem številni pojmov in besedni zaklad v materinem jeziku še zelo skromna. Deček pride v mesto, kjer dobi izobrazbo v nemščini v normalki, gimnaziji in liceju. Kot dušni pastir v slovenski fari zanj pa postane nujno, da ima vse pridige in šolski pouk v slovenskem jeziku.“³³ Ahacelj je tako stanje grajal in sam nekajkrat predlagal, da bi se tozadevno v normalki izboljšalo.³⁴

Iz Celovca je prišel tudi prvi predlog, da bi uvedli slovenščino kot gimnazijski predmet. Predlog je sprožila direktorja celovške gimnazije prvič v

vezen, za tiste iz lavantinske pa fakultativen. Do 48 poslušalcev je imel Slomšek v semenišču, poleg tega je vodil še tečaj za eksterniste, uradnike in juriste. Po Slomškovem odhodu iz Celovca je za nekaj let tečaj zamrl, leta 1844 pa ga je obnovil spiritual Pikel.³⁸

Slovenski jezik v šolskih knjigah je, če ga jezikoslovno analiziramo, zelo neenoten. Res je, da je doba od začetkov razsvetljenstva še tja čez prvo polovico 19. stoletja tista doba v zgodovini slovenskega knjižnega jezika, za katero je značilen pojav postopnega nastajanja enotne pisne norme. Jasno je, da si take dobe ne moremo zamisljati brez problemov, ki so privedli celo do delnega zamatanja. Abecedna vojna, prerakanje okoli reforme slovenske abecede, je v drugi četrtini 19. stoletja težave tudi na področju šolskih knjig še dodatno povečala. Kljub temu je treba ugotoviti, da v tej dobi slovenski jezik v učbenikih v večini primerov na Koroškem ni držal koraka s splošnim razvojem slovenskega knjižnega jezika in njegovim poenotenjem. Po-

II. Obdobje med leti 1848 in 1869

Meščanskodemokratska revolucija leta 1848 v Avstriji je posegla tudi na področje šolstva. Na Slovenskem je bilo šolsko vprašanje v samem jedru slovenskega narodnega programa in je zaradi splošne nerazvitosti tedanje slovenske družbe odigralo prvenstveno vlogo. Tudi na Koroškem je revolucija leta 1848 obetala, da se bo vpliv materinščine pri pouku na vseh šolskih stopnjah povečal. Vprašanje vloge slovenščine v šolah bo tudi središčno vprašanje tega referata, druga ključna vprašanja šolskih reformnih prizadevanj (funkcija osnovnih in srednjih šol, odnos med državo in cerkvijo pri vodstvu šol, vzdrževanje in izobraževanje učiteljev, ustanavljanje realk in strokovnih šol) bodo ostala le ob robu našega zanimanja.

Revolucija leta 1848 je napovedala temeljito reformo šolstva v meščansko-demokratskem duhu. Reformna prizadevanja pa so v spremenjenih političnih okoliščinah novega ablosutizma postopoma usihala. Konkordatna šola po letu 1855 je pomenila poizkus fevdalno-absolutističnih sil, s pomočjo cerkve zajeti liberalno-meščansko gibanje. Splošni družini in gospodarski razvoj je nujno privedel do odprave konkordatne šole in temeljite reforme celotnega šolstva, ki je bila dosežena z novim šolskim zakonom leta 1869. V teh okvirih moramo videti tudi vlo-

go slovenščine na osnovnih in srednjih šolah, veliko veljavo slovenščine v petdesetih letih in njeno postopno zoževanje sredi šestdesetih let, dokler ni zakon leta 1869 uvedel t. i. utrakvistično šolo in je s tem bilo zanikano nekdanje liberalno-demokratsko načelo o materinščini kot izključnem učnem jeziku.

(Dalje v prihodnji številki)

- 21 France Kidrič, Korespondenca Janeza Nepomuka Primca 1808–1813 (Ljubljana 1934) str. 111
- 22 Ignaz Felbiger, Methodenbuch für Lehrer der deutschen Schulen in den kaiserlich-königlichen Erbländern Wien 1774) str. 371–375
- 23 Vlado Schmidt, Zgodovina šolstva I, str. 167 sl.
- 24 Josef Apih, Die thesaronisch-josephinische Schulreform in Kärnten, V. Carinthe I (1904) str. 150, 152, 165, 166
- 25 Janko Moder, Iz zdravilnih korenin močno drevo. Iz zgodovine Družbe sv. Mohorja I (Celje 1952) str. 17
- 26 AKO, šolski fond
- 27 AKO, šolski fond
- 28 AKO, šolski fond
- 29 AKO, šolski fond
- 30 AKO, šolski fond
- 31 AKO, šolski fond
- 32 Vlado Schmidt, Zgodovina šolstva II, str. 35
- 33 Matija Ahacelj, Pesme po Koroškem ino štajerskim znane (Celovec 1833) str. VIII, IX
- 34 Vlado Schmidt, Zgodovina šolstva II, str. 258 sl.
- 35 Vlado Schmidt, Zgodovina šolstva II, str. 262
- 36 Vlado Schmidt, Zgodovina šolstva II, str. 289
- 37 Vlado Schmidt, Zgodovina šolstva II, str. 289
- 38 Vlado Schmidt, Zgodovina šolstva II, str. 289 sl.
- 39 Klagfurter Zeitung (1848, št. 29) str. 114

Borba za narodno enakopravnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

vidikom je treba videti tudi prihodnje občinske volitve. Raznolikost komunalno- in družbeno-političnih razmer in potreb v posameznih občinah narekuje potrebo po specifični odločitvi vsake občine. Ob upoštevanju teh dejstev se bo ZSO zavzemala za to, da bomo pri občinskih volitvah leta 1979 izvolili čim več slovensko in nemško govorečih demokratov v občinske odbore in to bodisi na široko zasnovanih posameznih občinskih listih, bodisi v okviru obstoječih avstrijskih političnih struktur, v kolikor

le-te zagotavljajo enakopravno upoštevanje vseh demokratičnih sil in še posebej slovenske narodne skupnosti tako glede sestava občinskega sveta kakor glede dela in in programa v občini. To je tudi glavni razlog, da so se udeleženci seminarja izrekli proti formalnemu, imenskemu poenotenju krajevnih občinskih list in s tem proti zoževanju širokega demokratičnega gibanja po občinah na zgolj narodnosno osnovo.

Udeleženci seminarja so nadalje na široko in temeljito obravnavali kulturno, šolsko in mladinsko problematiko koroških Slovencev ter

podobno kot na seminarju v Železni Kapli v tej zvezi sprejeli konkretne sklepe za nadaljnje delo na teh področjih.

Posebej so udeleženci seminarja ugotovili in poudarili, da se potreb slovenske narodne skupnosti na Koroškem ne da zreducirati zgolj na nacionalne interese, še manj zgolj na volitve in podobno uveljavljanje, marveč je borba za narodno enakopravnost sestavni del boja za demokratizacijo na socialnem, gospodarskem in plošno družbenem področju. S to ugotovitvijo so dane smernice tudi za odločitve glede deželnozborskih volitev.

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIO CELOVEC

SOBOTA, 11. 3.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.
NEDELJA, 12. 3.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.
PONEDELJEK, 13. 3.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Dr. M. Zwitner: Germani, Obri in Slovani v Nižnji Avstriji.
TOREK, 14. 3.: 9.30 „Prišla bo pomlad...“ (ljudska zabavna glasba) — 13.45 Celovski radijski dnevnik — šport — Rdeča, rumeno, zeleno.
SREDA, 15. 3.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Recital: „Oton Zupancič“ (izvajajo dijaki Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu).
ČETRTEK, 16. 3.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Koroški kulturni pregled — Mladina in šport.

18.00 Živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Riziko — 21.10 Salon — 22.10 Poročila in šport — 22.15 Lohkoatletski miting: Evropa — ZDA.

SREDA, 15. 3.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Kaj bi lahko postal? — 10.00 Nepoznano sosedsvo — 10.30 Angel s trobento — 17.00 Nova čepica — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Očelje klamot — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije

ISČEMO ZA PISARNO

razgledanega, dostojnega in poštenega fanta s trgovsko šolo ali slovensko gimnazijo (tudi nedokončano).

Ponudbe pismo na naslov:
**TVRDKA KRISTIJAN BREZNIK
Celovec, Völkermarkter Str. 99**

— 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Oče — 21.35 Poročila in šport.
ČETRTEK, 16. 3.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.25 Športni prenos — 10.30 Francoščina — 11.00 Razmišljujoči kalendarji — 12.25 Športni prenos — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim, k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Malomeščani — 22.45 Poročila in šport.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 11. 3.: 8.00 Poročila — 8.05 Zgodbe iz Kalavale — 8.15 Kosovirja na leti — 8.30 Vrtec na obisku — 8.45 Tehnica za natančno tehtanje — 9.15 Pisani svet — 9.50 Študij na univerzi — 10.10 Madona, kje vse sem te kopal — 10.40 V preiskavi — 11.35 Jugoslovanska trimska TV — 12.05 Poročila — 14.40 Poročila — 14.50 Palček Tom — 16.20 Svetovna prvenstva v umestnem drsanju — 17.25 Nogomet Vojvodina : Celik —

19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Paul Gauguin — 20.55 Zabavno glasbena oddaja — 21.55 Dnevnik — 22.15 625 — 22.55 Evropsko dvoransko atletsko prvenstvo — 23.55 Poročila.

NEDELJA, 12. 3.: 8.40 Poročila — 8.45 Za nedeljsko dobro jutro: Srečanje okteta — 9.15 625 — 9.45 Gruntovčani — 10.35 Kaj je naraba — 11.30 Ljudje in zemlja — 16.40 Vasa-tek — 16.50 športna poročila — 16.55 Evropsko dvoransko atletsko prvenstvo — 18.40 Cikcak — 18.50 Košarka Kvarner : Borac — 20.25 Vrnitev odpisanih — 21.25 Dnevnik — 21.40 Okrogli svet — 21.55 športni pregled — 22.35 šahovski komentar — Bogojna 78 — 23.05 Poročila.

PONEDELJEK, 13. 3.: 9.05 TV v šoli — 16.10 Kmetijska oddaja — 17.10 Poročila — 17.30 Svet v katerem živimo — 18.00 Obzornik — 18.10 Razne tehnike — 18.45 Mladi za mlade — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Silva in Reseda — 21.45 Kulturne diagonale — 22.25 Dnevnik.

TOREK, 14. 3.: 8.30 TV v šoli — 16.55 Poročila — 17.00 Svetovna prvenstva v umestnem drsanju — 18.00 Obzornik — 18.10 Mali svet — 18.45 Iz srca rasto v srca mostovi — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Diagonale — 20.35 Črni kruh — 21.25 Jazz za izvoz.

SREDA, 15. 3.: 8.35 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Kosovirja na leti — 17.55 Palovanje v deželo luk — 18.10 Obzornik — 18.20 Na sedmi steezi — 18.55 Nazaj v planinski raj — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Morlici in priča — 21.45 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.50 Dnevnik — 22.05 Evropsko prvenstvo v namiznem tenisu — 23.05 Poročila.

ČETRTEK, 16. 3.: 9.25 do pribl. 10.30 in 12.25 do pribl. 13.30 Arasa: Veleslalom za ženske — 15.15 Veleslalom za ženske — 16.00 šolska TV — 16.40 Poročila — 16.50 Košarka Cibona : Bosna — 18.30 Zgodbe iz Kalebale — 18.50 Tehnica za natančno tehtanje — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Oči kritike — 20.45 TV za konec tedna — 21.15 Na zvezi — 21.45 Dnevnik — 22.00 Rock festival v Essnu — 23.00 Poročila.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Ob 40-letnici nacistične okupacije Avstrije bo v torek 14. marca ob 19. uri v dvorani I celovške Delavske zbornice prireditev, na kateri bo imel deželni predsednik KPA Josef Nischelwitzer skioptično predavanje, nato pa bodo predvajali film „Der Fall Kappler“. Na prireditvi vabi mestna organizacija KPA.

Zveza koroških partizanov obvešča, da bo ob 35-letnici smrti narodnega heroja Franca Pasterka-Lenarta, v nedeljo 9. aprila na pokopališču v Železni Kapli s pričelkom ob 11. uri

SPOMINSKA SVEČANOST
s polaganjem vencev, petjem, govori in recitacijami.

PRIJATELJSKA NOGOMETNA TEKMA

SAK — Globasnica

v soboto 11. marca 1978 ob 14.30 uri v Globasnici
Prisrčno vabljeni!

LITERARNI IN KULTURNI POGOVORI „France Grafenauer“

v nedeljo 19. marca 1978, ob 14. do 20. ure.
Predavatelj: prof. Jože Lukan
Prireditelja: Klub mladje in dom v Tinjah

MIKLOVA ZALA ob 500-letnici turških vpadov in 75-letnici ustanovitve SPD „Rož“

v soboto 1. aprila ob 19.30 uri in v nedeljo 2. aprila ob 19.30 uri v farni dvorani v St. Jakobu v Rožu.
Nastopajo igralci SPD „Rož“ iz St. Jakoba v Rožu v režiji Petra Slickra. Prodaja vslopnice 1 uro pred predstavama.

Prisrčno vabljeni!

Lutkovna predstava

UŽALJENI MEDVEDEK

v petek 10. marca ob 15. uri v farni dvorani v Pliberku.
Gostuje: Lutke mladje KDZ iz Celovca
Prireditelj: farna mladina iz Pliberka

Komunistična zveza Avstrije — Krajevna skupina Celovec

vabi na prireditev pod naslovom
**40 LET PO „ANSCHLUSSU“
DOKLER BO IMPERIALIZEM, BO TUDI VOJNA**

ki bo v soboto 11. marca 1978 ob 19.30 uri v posebni sobi v „Volkskeller“ v Celovcu. Na sporedu bo predavanje in diskusija o naukih iz „Anschluša“ in o nevarnosti vojne, ki je tudi danes še aktualna.

Slovenska športna zveza v Celovcu obvešča športne delavce in funkcionarje, da bo letošnji seminar za športne delavce in funkcionarje od četrta 23. do sobote 25. marca 1978 v Štrunjanu.

Prijavnice je treba čimprej poslati na naslov:
Slovenska športna zveza
Spitalgasse 12/III
9020 Celovec-Klagenfurt;
tel. (0 42 22) 85 2 35

Podporno društvo proti požarnim škodam v Selah
vabi svoje člane na
REDNI OBČNI ZBOR

ki bo v nedeljo 19. marca po prvi maši pri Mažeju v Selah.

V a b i l o na film

„KAPLAN ČEDERMAC“

v četrtek 16. marca 1978 ob 19. uri v dvorani pod novo cerkvijo v Št. Ilju.
Film predvaja Slovenska prosvetna zveza.

Ljubitelji slovenskega filma
prisrčno vabljeni!

ŠPORTNI VESTNIK

SMUČARSKI POLETI NA KULMU

Ni še minul teden, ko se je tekmovalo za kolajne na Finskem in že so se pomerili skakalci v okviru smučarskih poletov v Kulmu na Štajerskem, škoda, da se je te prireditve udeležila le še šestica skakalcev, saj so manjkali Finci, Čehi, skakalci iz Sovjetske zveze, nekateri skakalci iz Vzhodne Nemčije itd. Na štartu se je zbralo 26 tekmovalcev. Najboljši prvega dneva je bil Nemeč Peter Leitner, pred Švicarjem Steinerjem in Weisspflögom iz NDR. Na četrto in peto mesto sta se uvrstila Avstrijca Lipburger in Neuper. Drugi in tretji dan pa je dominiral svetovni rekorder Toni Innauer iz Avstrije. Pripriljivo je ubranil napade drugih skakalcev, Norčiča, Weisspflöga, Steinerja in drugih. V končnem obračunu pa je kljub dvema zmagama postal le četrti.

Končna uvrstitve:

1. Peter Leitner	ZRN	1109,5 točke
2. Falko Weisspflug	NDR	12 točk manj
3. Alois Lipburger	A	19 točk manj
4. Anton Innauer	A	24 točk manj
6. Bogdan Norčič	JUG	

ČETRTFINALNE TEKME ZA EVROPSKE POKALE

Tekmovanje deželnih prvakov

Innsbruck — B. Mönchengladbach	3:1 (3:0)
Benfica Lizbona — Liverpool	1:2 (1:0)
Ajax Amsterdam — Juventus Turin	1:1 (0:0)
Brügge — Atletico Madrid	2:0 (1:0)

Za veliko presenečenje je poskrbel avstrijski mojster Innsbruck. Cesar mu ni uspelo v preteklih prvenstvenih tekmah, je dosegel pred 18.000 navdušenimi gledalci v evropskem pokalu. Z 3:1 je premagal nemškega prvaka iz Mönchengladbacha in si priboril izvirni položaj za povratno tekmo. Če bi kak navijač nekaj minut pred začetkom govoril o zmagi domačinov, bi se mu prav gotovo vsi smejali. Toda Innsbruck je pokazal, kako se z borbenostjo in izredno taktiko lahko premaga boljšega nasprotnika. Konsekventna obramba nemškimi napadalcem ni pustila nobene možnosti. Le v 65. minuti, ko je koncentracija za trenutek popustila, je uspel Nemečec edini zadetek. V izredni formi je bil tudi vratar F. Konclilla, ki je z izrednimi refleksi onemogočil nadaljnje zadetke. Gole so dali P. Konclilla, Kriess in Schwarz oz. Heynkes.

V preostalih treh tekmah si je Liverpool po vsej verjetnosti že zagotovil vstop v polfinale; dobre možnosti imata tudi Brügge in Juventus. Povratne tekme bodo 15. marca.

Tekmovanje pokalnih zmagovalcev

A. Wien — Hajduk Split	1:1 (0:0)
Porto — Anderlecht	1:0 (0:0)
Betis Sevilla — D. Moskva	0:0
Veijle BK — Enschede	0:3 (0:1)

Edini jugoslovanski zastopnik v okviru teh tekmovanj, Hajduk iz Splita, je v četrtek 2. 3. nastopil v prvi četrtfinalni tekmi na Dunaju proti Avstriji. Pred 15.000 gledalci (od tega polovica zdomcev), si je Hajduk zasluženo priboril rezultat 1:1. Njihova obramba je izvrstno izolirala napadalce. V hitrih protinapadih so Hajdukovi igralci pokazali, kaj Avstrijce pričakuje v povratni tekmi. Avstria je sicer dala prvi gol, toda že v enem naslednjih protinapadov je uspelo najboljšemu igralcu na igrišču, Šurjaku prilisčiti vratarja. Z rezultatom 1:1 ima Hajduk najboljše možnosti, da se uvrsti med najboljše štiri pokalne ekipe v Evropi.

UEFA-pokal

Eintracht Frankfurt — Grasshoppers	3:2 (0:1)
Bastia — Carl Zeiss Jena	7:2 (2:0)
Magdeburg — PSV Eindhoven	1:0 (0:0)
Aston Villa — CF Barcelona	2:2 (0:1)

AVSTRIJSKI NOGOMET

Medtem ko se je prvenstvo v prvi zvezni ligi že pred nekaj tedni začelo, so se pretekla sobota in nedeljo za prvenstvene točke borili tudi v drugi ligi. Koroška moštva Austria Celovec, VSV in moštvi iz Št. Vida so imeli dober začetek, saj so v štirih tekmah bili neporaženi. Celovčani so doma nastopili proti prvemu na lestvici, Avstriji iz Salzburga. Po dobri tekmi, v kateri sta obe moštvi imeli nekaj možnosti, ni bilo gola. Tudi SV iz Št. Vida je igral doma in sicer z Gradščani iz Kittseea. Domačini so po zaslugi boljše kondicije dosegli proti koncu igre zasluženo zmago 2:0. Ostali dve moštvi sta gostovali v Salzburgu oz. na Dunaju proti Simmeringu. Moštvo iz Beljaka je proti zadnjemu na lestvici, ASK Salzburgu zmagalo z 1:0 in z rezultatom 2:2 je SCA Št. Vid odtrgal Dunajčanom eno točko. Torej dober začetek za koroške klube, katerih vna je razumljiva, kajti če bo prihodnje leto I. zvezna liga razširjena na 16 klubov, bo mogoče med temi tudi eno ali drugo moštvo iz Koroške.

FORMULA 1

VELIKA NAGRADA JUŽNE AFRIKE V KYALAMIJU

V eni najbolj napetih in razburljivih dirkah v zgodovini formule 1 v Kyalamiju, je zmagal Ronnie Petterson. Nič manj kot petkrat so se vodeči zamenjali v tej dirki. Na začetku je vodil Mario Andretti, potem James Hunt, nato Ricardo Patrese. Ta je prav tako kot Avstrijec Lauda, Andretti in Hunt izpadel. Nekaj krogov pred koncem dirke je prevzel vodstvo Depailler. Toda v zadnjem ovinku ga je prehitel šved Petterson in se s to zmago prebil na drugo mesto vsкупni uvrstitvi.

1. Mario Andretti (Lotus)	12 točk
2. Ronnie Petterson (Lotus)	11 točk
3. Niki Lauda (Brabham-Alfa)	
in Patrick Depailler (Mc-Laren)	10 točk

ZAHVALA

Vsem, ki so spremljali na poslednji poti Tomanovega očeta in mater

Andreja in Zofijo Šturm

iz Svinče vasi pri Št. Tomažu

se iskreno zahvalujemo. Posebna zahvala velja številnim izseljencem — sotrpinom iz krajev južne Koroške ter zlasti predsedniku Zveze slovenskih izseljencev Lovru Kramerju za poslovilne besede.

Prav tako se zahvalujemo duhovščini in posebej preč. g. prelatu Alešu Zechnerju za pogrebne obrede. Iskrena zahvala radiškim pevcem pod vodstvom Šimeja Wulicha ter vsem darovalcem vencev in cvetja.

Svinča vas, v marcu 1978

Otroci
v imenu sorodstva